Mr. E. Siim
55 Prospect Ave
Kirkland Lake, Ont.

ILMUB KAKS KORDA NÄDALAS

ILMUB IGAL KOLMAPÄEVAL JA LAUPÄEVAL

VABA EESTLANE

Authorized as Second Class Mail, Post Office Department, Ottawa

V A B A D E E E S T L A S T E H Ä Ä L E K A N D J A

VÄLJAANDJA: ORTO Ü.E.K. o.ü. 158 7th St., New Toronto. PEATOIMETAJA: Andres Laur. TOIMETAJAD: Karl Arro ja Ilmar Külvet. POSTIAADRESS: Box 57, Stn. N, Toronto 14. Telefon: CLifford 1-3303. Telegrammid: ORTO-Toronto. TELLIMISHINNAD: Kanadas: kolm kuud $5.—, kuus kuud $8.— ja üks aasta $15.—; USA-s: kolm kuud $5.—, kuus kuud $8.— ja üks aasta $15.—. Kiirpostiga lisamaks kuus: Torontos 50¢, mujale Kanadas, USA-s ja Inglismaal 70¢. Teistesse maadesse $1.—. Aadressi muudatus 25¢. „FREE ESTONIAN". Published by ORTO Estonian Publishing House Ltd., 158 7th Street, New Toronto.

Nr. 51 (838) IX aastakäik | Laupäeval, 2. juulil 1960 — Saturday, July 2, 1960 | Üksiknumbri hind 25 centi

TERAV KRIITIKA PRESIDENT EISENHOWERILE SENATIS

Senati välissuhete komisjoni esimees väidab, et U-2 vahejuhtum kiskus alla Ühendriikide prestiižhi

WASHINGTON — Ühendriikide senati välissuhete komisjoni esimees senaator J. William Fulbright kritiseeris teravalt president Eisenhoweri praegust välispoliitikat ja toonitas, et intsident Ühendriikide luurelennukiga N. Liidu tagalas on aitanud tunduvalt alla kiskuda Ühendriikide prestiižhi. Senaator Fulbright märkis senatis peetud kõnes irooniliselt, et Ühendriigid peavad loobuma oma senisest hoiakust, mille järele nad vaatlevad oma lüüasaamisi võitudena ja oma vigu geniaalsete sammudena.

Senaator Fulbright väitis, et Ühendriikide valitsus tegi poliitiliselt suure vea, kui ta avalikult kinnitas, et ta on õigustatud N. Liidu territooriumi kohal luurelendusid sooritama.

Kõneleja ründas eriti president Eisenhowerit ja leidis, et president ei ole võimeline maad juhtima ning laseb ennast üksikutest sündmustest ühes ja teises suunas triivida.

Peatudes U-2 intsidendi ja Pariisi konverentsi juures märkis Fulbright, et luurelennukil lasti Venemaa kohale startida kaks nädalat enne Pariisi konverentsi algust, mis oli suur eksitus ja olukordade valesti hindamine. Fulbright kinnitas ühtlasi, et administratsioon ei oskanud ka siis öieiti käituda, kui lennuk oli juba nõukogude tagalas alla kukkunud ja ameeriklastel tuli esineda avaliku seletusega.

Senaatori arvates tegi valitsus juba sellega vea, et ta esmajoones avalikkusele deklareeris, nagu oleks siin tegemist ilmateateid koguva lennukiga.

Fulbrighti hinnangul tegi aga administratsioon suurima eksituse kui president võttis endale täieliku vastutuse luurelendude korraldamiseks. Senaator kinnitas lõpuks, et Pariisi konverentsi ebaõnnestumine oli täielikult tingitud U-2 vahejuhtumist ja Ühendriikide administraatsiooni poliitikast küsimuse käsitamisel.

Fulbright peatus lõpuks Jaapani demonstratsioonide juures ja kinnitas, et Ühendriigid on kaotanud Jaapanis oma usalduse ja prestiižhi ning Jaapan tüürib seetõttu neutraalsuse poole.

Esinejate rongkäik TORONTO EESTLASTE SUVEPÄEVADE peaväljakule. Esiplaanil võidutuli. Foto: T. Säägi

Venelased lahkusid desarmeerimise konverentsilt

Läänerriigid seisavad järjekordselt lõhkise küna ees

GENF — N. Liit katkestas Genfis toimuvad desarmeerimise läbirääkimised ja tegi ettepaneku relvastamise probleemide lahendada andmiseks Liitunud Rahvaste Organisatsioonile. Venelased väitsid läbirääkimiste katkestamisel, et lääneriikidel puudub tõsine huvi desarmeerimiseks ning et nad on rohkem huvitatud spioneerimisest. Läbirääkimiste katkestamine tuli lääneriikide esindajatele suure üllatusena ja valmistas pettumuse, kuna ameeriklased ja inglased plaanitsesid lähemail päevil venelastele uute ettepanekute esitamist.

Läbirääkimistele andis esimese hoobi N. Liidu esindaja Valerian A. Zorin, kes luges konverentsil ete kirjaliku läkituse, tähendades, et läbirääkimised praeguses olukorras ei vii mingisugustele tulemustele ja

et N. Liit peab vajalikuks desarmeerimise küsimuste arutamist Liitunud Rahvaste Organisatsiooni järgmisel istungjärgul.

N. Liidu ettepanekuga ühinesid ka teiste raudeesriidetaguste riikide — Poola, Tshehhoslovakkia, Rumeenia ja Bulgaaria esindajad, kes teatasid läbirääkimistest loobumisest. Poola esindaja Marian Naszkowski, kes oli koosoleku juhataja, kuulutas seejärele läbirääkimised lõppenuks ja raudeesriidetaguste riikide esindajad sammusid üksteise järele konverentsiruumist välja.

Inglise esindaja David Ormsby-Gore asus koosoleku juhataja kohale ja tahtis konverentsi jätkata, kuid kommunistlikkude riikide esindajate lahkumisel ei tulnud sellest enam midagi välja ning lääneriikide delegaatidel jäi üle ainult venelasi süüdistada konverentsi katkestamises ja lõhkumises.

Ühendriikide esindaja esitas vaatamata raudeesriidetaguste riikide esindajate lahkumisele Ühendriikide uusi ettepanekuid desarmeerimiseks, millede kohaselt tuleks hakata samm-sammult relvastust vähendama, kusjuures tuleks abinõusid tarvitusele võtta üllatusrünnaku vältimiseks.

President Eisenhower märkis pärast konverentsi katkestamise teadaande saamist, et venelaste samm on kahetsusväärne.

Väliministeerium omakorda süüdistas venelasi kogu maailmale pettumuste valmistamises ning kriipsutas alla, et lääneriikide esindajad on alati valmis desarmeerimise läbirääkimisi jatkama.

Hrushtshov saabub Austriasse

VIIN — N. Liidu diktaator Nikita Hrushtshov saabub neljapäeval Austriasse kaheksa päeva vältavale külaskäigule. Austria kantsler Julius Raab pööras sel puhul avalikkuse poole, kinnitades, et Hrushtshov väärib sõbralikku vastuvõttu. Kantseleri vaadet ei jaga kaugeltki rooma-katoliku kiriku püskopid ja ajalehed. Nii toonitavad paljud mõjukad ajalehed oma juhtkirjades, et austria rahval tuleb jääda Hrushtshovi suhtes külmalt viisakaks, mis ei tähenda kaugeltki sõbralikkust. Suurem osa mõjukamaid aja-lehti on sõlminud omavahelise kokkuleppe, mille kohaselt Hrushtshovi külaskäigule pühendatakse iga päev koos piltidega ruumi maksimaalselt ainult 1 lehekülg. Kiriku ringkonnad teevad oma liikmeskonna hulgas propagandat, et usklikud ei võtaks osa ühestki demonstratsioonist ega rahvakogumisest, mis on mõeldud Hrushtshovi austamiseks.

Pika nädalalõpu tõttu ilmub „Vaba Eestlane" eelseval nädalal üks kord ja postitatakse lugejatele kolmapäeval, 6. juulil.

„Vaba Eestlase" talitus

SAKSLASED LAHKUVAD KANADAST

Kanadasse tulnud sakslased lahkuvad Kanadast viimaste nädalate kestel massiliselt, kuna Saksamaal on laialdased töövõimalused ja Kanadas valitseb suur tööpuudus. Paljud sakslased on Kanadast pettunud ka sel põhjusel, et nad ei leia siin oma elukutsele ja võimetele vastavat tegevust ning peavad hakkama tegema kõige lihtsamat ja vähemtasutavat tööd. Kohalike saksa ajalehtede andmeil lahkub suurel arvul sakslasi Kanadast ka Ameerika Ühendriikidesse.

VÄLISRIIKIDE AJAKIRJANIKUD EICHMANNI PROTSESSI JÄLGIMA

LONDON — Iisraeli peaminister Ben-Gurion märkis Inglismaal antud televisioonisaates, et Adolf Eichmannile korraldatakse Iisraelis kõigiti legaalne protsess. Ben-Gurion kaitses Iisraeli seisukohti ning leidis, et juutidel oli täielik õigus Eichmanni küüditamiseks Argentiinast Iisraelisse. Peaminister tähendas ühtlasi, et Israel võimaldab protsessi jälgimist teiste riikide ajakirjanikele.

Eisenhower rahul oma reisi tulemustega

Nõuab vabalt maailmalt külma verd ja julgust

WASHINGTON — President Eisenhower märkis Ühendriikide rahvale peetud raadio- ja televisioonikõnes pärast oma pikalt ringsõidult Kaug-Idas tagasisaabumisel, et Ühendriigid kavatsevad jatkata oma senist välispoliitikat. President märkis, et ta reis Kaug-Itta osutus edukaks ning aitas palju kaasa Am. Ühendriikide ning Kagu-Aasia rahvaste vaheliste suhete tugevdamisele.

President toonitas, et sellised ringsõidud on väga vajalikud Am. Ühendriikide populariseerimiseks ning leidis, et ka tema järglased presidenditoolil peaksid sooritama samasuguseid reise.

Eisenhoweri arvates respekteerivad Kagu-Aasia rahvad Ühendriike ning ta väitis, et jaapani rahvas oma suures enamuses sümpatiseerib ameeriklastele, kuigi presidendi küllasõit minoriteedi demonstratsioonide tõttu Jaapanisse tuli tühistada.

Eisenhower kinnitas, et vaba maailm ei suuda kommunistide pealetungi tagasi lüüa passiivsusega ja üksköiksusega vaid et demokraatlikud riigid peavad arvestama teatud riskiga ning suhtuma maailma probleemidesse külmavereliselt ja julgelt.

Liberaalid võitsid New Brunswickis

Tööpuudus oli tähtsaks teguriks valimisvõitlusel

FREDRICTON, NEW BRUNSWICK — New Brunswicki provintsivalimistel tulid üllatuslikult võitjaks liberaalid, kes tõrjusid võimult kaheksa aastat valitsusohjade juures olnud konservatiivide valitsuse. Liberaalide partei viis võidule 34-aastane Louis Robichaud, kelle parteikandidaadid võitsid uues parlamendis 52-st kohast 31 kohta. Olgu märgitud, et eelmise parlamendi koosseisus oli konservatiividel 37 kohta ja liberaalidel 15 kohta.

Liberaalide võit New Brunswickis on tekitanud tõsist muret konservatiivsele keskvalitsusele Ottawas, kuna liberaalide populaarsus näib pidevalt kasvavat ja konservatiividel tuleb hakata arvestama juba lüüasaamise võimalusega järgmistel üldvalimistel.

Konservatiivid said raske õppetunni äsja Quebecis, toimunud valimistel, kus liberaalid tulid võimule ja pühkisid minema kaua aastaid võimul olnud Quebeci partei Union Nationale, kelle korruptsiooni uus valitsus hakkab nüüd energiliselt uurima.

New Brunswicki valimiste kohta märgitakse, et konservatiividele kujunes seal peamiselt saatuslikuks tööpuudus, mille kõrvaldamiseks konservatiivide valitsus ei osanud midagi ette võtta.

KANADA SAAB BOMARC RAKETID

WASHINGTON — Ühendriikide senati ja esindajatekoja ühine komitee otsustas määrata Bomarc õhutõrjerakettide projekti läbivimiseks 244 miljonit dollarit, millne summa on 125 miljonit dollarit vähem senati esialgsest ettepanekust. Komitee otsusest võib järeldada, et Kanada saab siiski lõpuks Ühendriikidelt kaks lubatud Bomarc rakkettide ekaadrit, kuna Ühendriigid ise loobuvad Bomarc rakettidest ettenähtud ulatuses. Kanadale oli Ühendriikide senati-esindajatekoja komitee otsus rõõmustavaks sõnumiks, kuna Kanada on oma riigikaitse poliitika rajanud peamiselt Bomarc rakettidele.

PUNA-HIINA SAAB PEATSELT AATOMPOMMI

WASHINGTON — Ühendriikide sõjaväelised eksperdid märgivad, et Puna-Hiina laseb lõhkeda oma esimesel aatompommil 12 kuu jooksul. Esialgsete kalkulatsioonide järele pidid hiinlased tuuduvalt varem oma eeltöödega lõpule jõudma, kuid projekt venis paratamatult pikemale ajavahemikule, kuna Moskva ei andnud hiinlastele loodetud abi.

Venelased ähvardavad USA lennukikandjaid

LONDON — Venelased ei ähvarda purustada oma rakettidega mitte ainult kõiki lennuväljasid, kust stardivad luurelennukid N. Liidu tagala uurimisretketele, vaid lubavad hävitada ka Ühendriikide lennukikandjad, milledelt stardivad luurelennukid.

Venelaste uus vihapurse on tingitud sellest, et neid teada olevatel andmetel hakatakse lähemas tulevikus luurelennukeid N. Liidu tagalasse saatma Vahemere vetes viibivatelt Ühendriikide lennukikandjatelt. Moskva raadiosaatja märkis ühes oma hiljutises ingliskeelses saates, et Ühendriikide vastuluure oganisatsiooni Allen Dullesi sõit Euroopasse on tihedalt seotud luurelendude organiseerimisega nõukogude territooriumi kohale.

Puna-Hiina juhid konverentsil

HONG KONG — Hong Kongi saabunud andmetel kohtuvad Puna-Hiina kommunistliku partei juhid Shanghais, et arutada lahkarvamisi N. Liidu kommunistliku partei juhtkonnaga „rahuliku koostöö" üle. Puna-Hiina juhtkonnal on ilmselt suured lahkarvamised Kremli valitsejatega, kuna venelaste teooria kohaselt peaksid hiinlased alustama koostööd läänemaailmaga ning väljavaated Formosa vallutamiseks väheneksid seegamiinimumini.

ASTUGE ORTO LIIKMEKS ASTUGE ORTO LIIKMEKS

ILMUS JUULIKUU RAAMAT

Emo Mei

INGLI SAATUS

Romaan

279 lehekülge. Hind $4.50, köites $5.00

ORTO liikmetele brosh. $2.50, köites $3.00

Romaani peategelaseks on Hiiumaa tütarlaps Ingel, kes on veendunud, et Jumal on teda maha jätnud ja et teda „pole seal ülal nimekirjaski". Ta tuleb Tallinna teenijatüdruku kohta otsima, et „elada ise, oma tahtmist mööda", ja võtab oma saatuse juhtimise enda kätte, et elus edasi jõuda. Kas see tal õnnestub või mitte, seda sunnib autor põnevusega jälgima kuni raamatu viimse leheküljeni.

Ingli hiiumurdeline jutt ja Hiiumaa olude kujutamine lisab teosele omapärast värvingut.

Raamat on ORTO liikmetele välja saadetud neil aadressidel, mis meil oli teada 1. juulil 1960.

New Yorgis on raamat müügil VABA EESTI SÕNA talituses Eesti Majas

Tellimiste postiaadress: ORTO Toronto 14

ASTUGE ORTO LIIKMEKS ASTUGE ORTO LIIKMEKS

Exp. 438-I

Punaste spioonide armee

Ühendriikide luurelennuki U-2 allatulistamine kaugel N. Liidu tagalas on tõstnud salaluure maailma tähelepanu tulipunkti ning nii juhtivates ringkondades ja tähtsatel koosolekul kui ta tavalise inimese igapäevastes kõnelustes pühendatakse palju tähelepanu luuretegevuse probleemidele ja nendega seoses olevatele küsimustele. Üldiselt tundub, et Ühendriikide luurelennuki hukkumisest nõukogude tagalas ei ole tehtud mitte ainult suur number N. Liidus ja sateliitriikides vaid ka läänemaailmas, kus kiputakse Ühendriikide luuretegevust kergekäeliselt hukka mõistma ja unustatakse sealjuures täielikult N. Liidu salaluure kahjulik ja valgustkartev missioon vabas maailmas.

Nüüd on Ühendriikide välisministeerium koostanud kokkuvõtliku ülevaate N. Liidu salaluureoperatsioonidest, mis tehti üksiksäjaliselt teatavaks ka Ühendriikide kongressile. Selle kokkuvõtte põhjal võib järeldada, et USA salaluureoperatsioonid ei kujuta endist kaugel niivõrd süstematiseeritud ja laiaiatorganiseeritud tegevust, nagu on seda venelaste luureaktsioonid, millede ulatuse kohta annavad piltliku ülevaate mõned lihtsad arvud. Need arvud kõnelevad, et venelaste teenistuses on praegu vabas maailmas 300.000 salakuulajat, kes tegutsevad kõikides vaba maailma riikides. Viimaste aastate kestel on 360 nendest luuretegevuse pärast tabatud ja süüdi mõistetud. Nendele 360-le lisab 47 nõukogude „diplomaati", kes on salakuulamise pärast lääneriikidest koju tagasi saadetud.

Kogutud andmete põhjal kooguvad venelased luureandmeid kolme erilisi kaudu, milledest üks allub sõjaväelisele, teine julgeolekupolitsei ja kolmas kommunistliku partei kontrollile. Paljudel juhtudele juhitakse kõigi nende liinide tegevust N. Liidu saatkondadest, kuid on avastanud ka sellised juhuseid, kus agent on kokmandeeritud mingisuguste ametülesannetega välismaal asuva N. Liidu saatkonna juurde ja raporteerib oma tegevusest otseselt Moskvasse oma ülemustele. Paralleelselt nende saatkonnaspioonidega on venelased saatnud välisriikidesse erispioone, kes tegutsevad täielikult iseseisvalt ning peavad kontakti ainult Moskvaga.

Lääneriikide juhtivad ringkonnad on täielikult teadlikud asjaolust, et nõukogude agentidel on võrdlemisi lihtne koguda vabas maailmas sõjaliselt tähtsaid andmeid, millede saavutamiseks N. Liidus tuleks teha suuri pingutusi. Nii näiteks väidab üks tabatud raudeesriidetaguseid spioone, et kommunistid saavd 95 protsenti vajalikest andmetest Ühendriikidest täielikult legaalsel teel ja neil pole vaja selleks kasutada salaluureorganisatsiooni. Nõukogude saatkonnaametnikud Ühendriikides saavad suurel määral vajalikke andmeid igasugustest spetsiaal-alade konverentsidest osavõtmisega, majanduslikkude ettevõtetega korrespondeerimisega, Ühendriikide ajakirjade, ajalehtede ja valitsuse dokumentide tellimisega, patentide ja kaartide ostmisega. Olgu näiteks märgitud, et N. Liidu saatkonnaametnikud tellisid endile mõni aeg tagasi Washingtonist vastavast keskasutusest topograafilised kaardid, mis haaravad North Carolina, Michigani, Illinoisi ja Kentucky osariike ning Washingtoni linna ümbrust 50 miili raadiuses.

Suuri võimalusin andmete kogumiseks pakuvad ka N. Liidu saatkonnaametnike ringreisid Ühendriikides. Vastavate andmete põhjal külastasid nõukogude saatkonna sõjaväelised atasheed ja nende abid 1958. aastal 26 Ühendriikide osariiki ja 1959. aastal 37 osariiki, viibides nende ringsõitude kestel strateegiliselt tähtsates piirkondades. Venelased külastasid tööstusi ja võimaluse korral ka sõjaväelisi baase, nad ostsid kohtadel kõiki võimalikke kaarte ja kirjandust ning võtsid paljudel juhtudel ka fotosid.

Tüüpilise saatkonna spioonina tegutses Ühendriikides N. Liidu saatkonna ühustashee abi Leonid E. Pivnev, kes reisis läbi kõik Ühendriikide osariigid ja ostis kõikjalt ühufotosid USA tähtsamate keskuste kohta. Kuna New Yorgi linna kohta puudusid vastavad ühvlesvõtted, siis ööris Pivnev Washingtonis lennuki ja tegi lenduri ülesandeks ühfotode tegemiseks miljonite linnast. Venelane pakkus lenduri antud ülesande täitmise eest 700 dollarit ja tegi sealjuures tingimuseks, et pildistamine tuleb teostada teatud ettenähtud kõrgusest ning jäädvustada fotodele sadama piirkonnad ja New Yorgi suuremate tööstuste tsentrumid. Kuna Pivnevi tegevus läks juba üle igasuguste piiride, siis ei jäänud Ühendriikide valitsusel enam muud üle kui kuulutada venelane persona non grata'ks ja saata ta maalt välja.

Ühendriigid moodustavad siiski ainult ühe osa nõukogude spioonide tegevuspiirkonnast. Nende valgustkartvad salajaste andmete kogumise operatsioonid toimuvad tegelikult kogu vaba maailmas, mille kohta on külladaselt näiteid ja ametlikke andmeid. Nii on viimaste aastate kestel lääneriikides nõukogude spioone karistatud arvulisel järgmiselt: Taanis — 7, Soomes — 65, Prantsusmaal — 1, Hollandis — 2, Jaapanis — 1, Norras — 15, Rootsis — 11, Türgis — 2, Inglismaal — 6, Ühendriikides — 13 ja Lääne-Saksamaal — 241. Lääne-Saksamaal on siseministeriumi andmetel viimase kaheksa aasta kestel areteeritud spioneerimise pärast 18.300 isikut, kelledest suurem osa on lastud pärast ülekuulamist jälle vabadusse ja on jäetud politsei valve alla.

Eelmainitud arvudele võib veel juurde lisada, et viimase 10 aasta kestel oma läänemaailma riikidest spioneerimise pärast välja saadetud 47 nõukogude ametisikut, kelledest osa on tegelnud Liitunud Rahvaste Organisatsioonis. Riikide järele jagunevad saatkondade spioonid järgmiselt: Argentiina — 5, Taani — 3, Iraan — 1, Itaalia — 2. Meksiko — 2, Hollandi — 5, Norra — 1, Rootsi — 3, Shveits — 2, Thailand — 2, Türgi — 4, Inglisma — 3, Ühendriigid — 7, Venetsuela — 1, Liitunud Rahvaste Organisatsioon — 6.

Keegi ei tea, kui palju nõukogude spioone tegeleb oma mustade ülesannetega vabas maailmas praegusel momendil, kuid nende agentide arv ei ole kaugeltki väike. Seetõttu tundub imelikuna ja võõrastavana, kui lääneriikide ajakirjanduses ühe Ühendriikide luurelennuki pärast niipalju lärmi lüüakse ja Ühendriikide administratsiooni tegevus lapsikult hukka mõistetakse.

Soome – koeksistentsi vaateaken

Kekkosel palju vaenlasi. — Soomel vähe mänguruumi. — Soome armee endiselt eliit-sõjavägi. — Soome jääb vabaks vaid senikauaks kuni ta ise piirab osa oma vabadusist

Soome on nõukogude maailmapoliitika erandjuhus. Temale ei leidu paralleele ja Soome olukorda on ka raske defineerida. Rahulepinguga ja eriti 1948. a. „abistamispaktiga" on Soome pärast kaht kaotatud sõda N. Liidule „juurdemääratud". Sellele vaatamata jäi Soome sateliidi-staatuse eest päästetuks ja teda ei sunnitud heitma kollektivismi voodisseega eksperimenteeritud temaga ka idalikku plaanimajandust. Permanentse vaesuse olukord jäi Soomele säästetuks. Talle lubati jäädа lääneliikuks parlamentaar-demokraatiaks Skandinaavia tsivilisatsiooni raames.

Kui jutt mõne soomlasega läheb poliitikale, selguvad ka kohe selle maa eriprobleemid. See pole ainult soomlase sõnakargus, mis poliitika teemal teda vaikima sunnib. Selleks suureks varjuks, mis ülestab kõik Soome probleemid ja kompleksid, on N. Liit. Teema „poliitika" on vabas diskussioonis „tabu" ja redutseeritud ametlikule valemile: „heanaaberlik vahekord idavõimuga. Et N. Liitu ei tohi ärritada ja et Moskvale ei tohi anda mingit põhjust sekkumiseks — see on kirjutamata, kuid raudne seadus.

Iga soomlane arvab, et Soome on vaid nii kaua veel vaba, kui kaua ta ise piirab ühe osa oma vabadusi.

Kogu maailmas on omapärane Soome-romantika ja seda, omalajal loodud ideaalpilti ei taha keegi lasta endalt võtta. Tahetakse seda ideaalpilti näha 1939. a. olude põhjal konserveerituna: Talvesõja Soome, kes näitas nõrga julgust ja ihuiksinda trotsis viiekümnele nõukogude diviisile.

Sellest ajast on möödunud rohkem kui 20 aastat. Soome on „normaliseerinud" oma vahekorrad võimsa idanaabriga. Moskva honoreeris Soome hoiaku sellega, et määras talle „koeksistentsi vaateakna" osa ja loodab selle vaateakna kaudu uinutada ja võita Skandinaaviat. Pole aga kahtlust, et ida ja lääne vahelises balanssiaktis on Soome ilmutanud aimamatuid võimeid.

Kuid see pilt balanssi-aktist ähvardab kujuneda klisheeks. Kõis, millel Soome peab tantsima, näitab pidevat kallakut ida poole. Veel pole Soome saanud üle 1953/59. aasta talve kriisishokist, mil Moskva pani miini alla suurele koalitsiooni-valitsusele, kuna mitmed ministrid polnud talle vastuvõetavad, s. t. polnud külladaselt „koeksistentsi-himulised".

Selline miin võib aga iga päev ja igale valitsusele uuesti istmete alla tekkida, kuna esimene nõukogude katse sel alal hiilgavalt õnnestus.

Pealegi, kus president Kekkonen aktsepteeris l. a. detsembris (kohtumisel Hrushtshoviga) nõukogude etteheited „teatud Soome poliitikute ja ajakirjanduse antisovjetlike intriigide" kohta.

Helsingis sosistatakse mingist „saladiplomaatiast", millele Kekkonen tahtvat ehitada oma koostöö Hrushtshoviga. Selle taga on närviline küsimus, et kas ka soome pressi sunnitakse maha salgama omi sõmpaatiaid läänemaailma vastu? Soome ajalehtede enda distsipliin on aga imetlusväärne, kuidas nad kõik oskavad arvestada maa ja riigi õrna olukorraga. Seda alarmeerivamad aga oleksid katsed riiklikuks pressitsensuuriks, sest sellega oleks hävitatud üks demokraatia elemente.

Kõik vaidlused ja diskussioonid käivad Soomes ühe isiku ja ühe mehe ümber: kas Kekkose poolt või tema vastu. Kuna Soome põhiseadus annab presidendile rohkem õigusi, kui enamikes demokraatiates, siis pole Kekkonen jätnud märku andmata, et ta neid õigusi tarbekorral ka kasutab. Kekkonen pole riigipeana püüdnudki mängida meest „kõrgemal parteidest", ja tihti jääb mulje, et autoritaarse juhina tahab ta minna 1962. a. presidendivalimistele vastu.

Kekkonen pole leidnud — ja ka otsinud! — platvormi, mis oleks üle parteide lõhestuste ja intriigide. Selleks on tema aktiiv-poliitiku impulss liigselt tugev. Ka presidendina on ta oma maliidu tegelik juht ja parteisheff. Soome maaliit kaldub aga rohkem vasemale, kui paremale.

Soomlased teavad ka, et valitsuse juht ei ole mitte peaminister Sukselainen, vaid jällegi Kekkonen, kes valitseb oma maaliiduministritega, s. o. parlamendi vähemusega.

Kekkose vastased keelavad temale võtta endale õigust liikumiseks tasakaaluka Paasikivi poliitilistes jalajälgedes. Tark Paasikivi teadis alati, kui kaugele võib ka Moskvaga rääkides minna. Kas aga Kekkonen näeb seda Paasikivi kriidi-joont ja kas ta seda respekteerib, peetakse küsitavaks. Ja ainult pool sammu, võimalik et ka vaid üks sentimeeter liikumist üle selle kriidi-joone võib tuua endaga kaasa etteaimamatuid olukordi. Paljud, väga paljud soomlased peavad Kekkose poolt tüüritavat arengut — ohtlikuks.

Kui Kekkose vaenlaste — ja neid on Soomes palju, kartus selles, et president võib maa juhtida idavooluse keerisesse ,on võtnud nii kirglikud vormid, siis seda just seetõttu, et veerandil parlamendi toolidel istuvad Punase Hertta — Otto Kuusise tütre — kommunistlikud rahvasaadikud. Ja „papa" Kuusinen on tänapäeva sovjetiimpeeriumi ülemnõukogu presiidiumi abiesimees. Soome kommunistlik partei on tugevam kui sama partei üheski teises demokraatlikus riigis. On paradoks, kuid tõsiasi: kõige sirgema hoiakuga partei tänapäeva Soomes on kartmatu Väinö Tanneri poolt juhitav sotsiaaldemokraatia.

Katse lõhestada sotsiaaldemokraatlikku parteid (sellest on huvitatud kommunistid ja maaliit), õnnestus vaid piiratud kujul. See, mis alul tundus vendade võõtlusena, selgus vaid tarviliku puhastusena. Simoneni vasak-sotsialistid näitasid endid peatselt krüptokommunistidena. Seda parteid finantseerivad kommunistide poolt juhitavate ametiühingute grupid. Soome ametiühingud ise kujundavad aga väga segase olemusega organisatsiooni.

Sotsiaaldemokraatide-, vasaksotsialistide ja kommunistide huvid ja mõjud ristuvad segamini ja on pidevas omavahelises võitluses nii et ka olude tundjad ei suuda endale luua pilti, mis seal õieti toimub.

N. Liidu sihiks on jätta Soomele nii vähe mänguruumi, kui iganes võimalik. Seda ka riigikaitse ja relvastuse alal. Bulgaariale, Ungarile ja Rumeeniale oli ka nõuko-

(Järg lk. 3)

NÄIDAKE OMA LASTELE TEED EESTLUSE JUURDE - ASTUGE ORTO LIIKMEKS

TEHKE SEDA KA SEL JUHUL KUI TEIE ISIKLIKULT RAAMATUTE LUGEMISEST HUVITATUD EI OLE! SELLEGA SÄILITATE OMA LAPSED ENDALE JA OMA RAHVALE

Revolutsiooni keerises

5.

Lõpuks ometigi — 12. augustil 1904 — sündis Alice'il poeg ja kui üle kogu Venemaa helisesid jumbeldavalt kirikukellad, ristiti vastsündinu Aleksei Nikolajevitshiks. Õnn ei olnud aga siiski täielik, sest poiss oli oma ema kaudu pärandanud tol ajal mitmeid Euroopa kuningakodasid vaevanud tõve — hemofiilia ehk verehaiguse. Ta tuli erilise hoole all üles kasvatada ja üldiselt ei loodetud, et ta elab vanemaks kui 18-aastaseks.

Oma esimese kümne valitsemisaasta jooksul ei seganud tsarinna end kuigi palju riigiasjadesse. See jäi täielikult tsaari hooleks, kes aga langes kohe oma tähtsama nõuandja Pobedonostsevi mõju alla. Selle mõju tulemused ei lasknud end kaua oodata. Uue tsaari troonile astumise ajal oli kombeks, et väiksemad ametikandjad provintsist ilmusid Petrogradi ja andsid edasi oma õnnitlused. Üks sellistest õnnitluskõnedest, mis pärines Tveri Semstvost, sisaldas aga kõige muu kõrval ka nõrka kritikat ja avaldas lootust, et uus tsaar kaitseb üksikisikute ja avalike asutuste õigusi.

Tsaar ise oleks kahtlemata selle sooviga arvestanud, kuid Pobedonostsev pani oma mõju maksma ja peatselt deklareeris Nikolai avalikult: „Semstvode ideed Venemaa valitsemises vahelesegamiseks on ainult mõttetud unistused. Mina kavatsen pidada kinni autokraatliku valitsemise printsiibist niisama kindlasti kui seda tegi mu unustamata kadunud isa."

Võib argumenteerida, et Nikolai langus algas just sellest momendist, kuna ta ei vöörutanud end sel teel mitte revolutsionäärdest, kes olid nii-kui-nii tema vastu, vaid eeskätt liberaalsest elemendist ülé kogu Venemaa. Liberaalid võisid sellele reageerida ainult kahjatseva ohkega ja pöörduda vasakule.

Esialgu ei saanud keegi midagi teha olukorra päästmiseks. Aleksander III oli pärandanud oma autokraatia pojale ja pimedad rahvamassid olid endiselt juhtideta. Erinevus seisis aga peamiselt selles, et Aleksander III oli olnud domineeriv isiksus, kusjuures aga sama ei saanud ütelda Nikolai kohta. Nikolai oli nõrk mees, kes püüdis iga hinna eest hoiduda vaidlustest ja probleemide lahendamisest, tõmbudes lihtsalt riiklike raskuste tõlleskerkimisel oma perekondlikku ringi. Nikolai ühtlasi vihkas mehi, kes olid temast suuremate võimetega. Witte, kes oli kahtlemata tema arukaim minister, sattus peatselt põlu alla ja osavam laveerija, Plehve kontrollis 1902. a. siseministeeriumit. Plehve eesmärgiks oli kujundada Venemaad veelgi suuremal määral politseiriigiks kui see oli varem ja need püüdlused ei osutunud sugugi viljatuiks. Tihenevad streikide ja tänavrahutuste lained põrkasid vastu Plehve politseimasinat, saavutamata midagi muud peale uute areteerimiste. Siberisse saatmiste ja toetuse suurenemise põrandaalusele revolutsioonilisele liikumisele.

Vene-Jaapani sõda ajavahemikul 1904—05 oli viimseks Romanovite eraviisiliseks ekspeditsiooniks, kujutades enesest puhtakujulist ekspansiooni ning katset uute maaalade võõtmiseks. Nikolai osa selles sõjakäigus ei ole kunagi õnnestunud täiel määral kindlaks teha, kuid ei ole kahtlust, et vastandina oma isale, oli talle sõjalise vallutuse idee põhiliselt meelepärane. Kaug Itta oli venelastel kergem tungida kui kuhugile mujale. Läänes ei olnud tsaarlarmeedel üheksateistkümnendal sajandil mingisugust edu, kuid primitivses Hiinas ja Vaikse ookeani rannikul tundusid väljavaated olevat märksa suuremad. Ostarbekohase hüppelaua ülesannet täitis siin mõni aeg tagasi valminud Trans-Siberi raudtee. See läbis ka lühema tee leidmiseks osa Mandzhuuriast, millist liini pidi alaliselt hoidma vene sõjaväe kaitse all ja pikkamööda hakkas see Hiina provints kujunema nagu mingiks Venemaa protektoraadiks. Venemaa eesmärgiks oli nüüd laiendada oma võimupiiri kaugemale Korea poolsaarele. Grupp vene ärimehi, kes omasid head sidemed tsaariga, olid juba ette omandanud kaevanduste ja metsaoperatsioonide õiguse Yalu jõe ääres, Põhja Koreas.

See kõik tundus Jaapanile ähvardavana ja nad avaldasid protesti. Jaapan oli teatavatel tingimustel nõus leppima Mandzhuuria kuulumisega Venemaa protektoraadi alla, kuid venelaste edasitung Koreasse oli juba sootuks iseküsimus. 1903. a. keskel valmistusid mõlemad pooled sõjaks.

Petrogradis olid mõjuvõimsate ringkondade huvid sõja poolt ja teisest küljest ka selle vastu. Plehve, sõjaväejuhid ja Yalu kontrakti omanud ärimehed suhtusid sellesse kõigiti pooldavalt, kuna Witte oma välisministeeriumiga oli selle vastu. Tsaar püüdis nimetatud kahe grupi vahel laveerida, väljendades oma seisukohti tavaliselt kõrgemate ohvitserite kaudu. Seetõttu ei teatud ei Petrogradis ega Tokios täpselt millisel seisukohalt tsaar täpselt asus. Petrogradi keerikoja ümber tekkisid tohutud intriigid, kuhu oli sissemässitud suured rahasumad ja tähtsate isikute reputatsioonid. Nende intriigide keerises kasutas tsaar 1903. a. augustis juhust ja vallandas Witte, keda ta polnud õieti kunagi sallinud. Koos sellega sai ka Tokios selgeks, et tsaaril polnud mingisugust kavatsust oma Jaapani agressioonist loobumiseks. 1904. a. veebruarikuu teisel nädalal, millal diplomaatiliste nootide vahetamine kahe vaenulise riigi vahel oli veel käigus, sooritas Jaapani merevägi rünnaku Chemulpole (praegune Inchon) Kollase mere ääres ja nii nagu 37 aastat hiljem Pearl Harboris, ei olnud siingi mingisugust eelhoiatust.

18 kuud kestnud sõda, mis sellele järgnes, iseloomustas Venemaa lüüasaamist ja ebaõnnestumiste pikk ahelik. Kõige suurema skandaali tekitas vallutamatuks kindluseks peetud Port Arthuri venelasest komandör, kes heiskas allaandmise tunnusena valge lipu hoolimata sellest, et tal oli külladaselt laskemoona ja toidutagavarasid vähemalt neljaks kuuks.

Kriis saabus lõpuks kui tsaar saatis oma Baltimere laevastiku ümber maailma viimsele meeleheitlikule katsele hävitada Jaapani mereväge Kollases meres. See oli fantastiline plaan — tingitud rohkem emotsioonidest kui kainest sõjalisest plaanitsemisest. Baltimere laevastik oli nõrk ja aegunud ning seda mehitasid kogemusteta mehed. Alles 1905. a. mais jõudsid laevad oma sihtkohta. Jaapani agentidel oli iga reisietapp täpselt teada. 27. mail toimus Tsushima saare lähedal samanimeline kuulus merelahing. Kolmveerand tunni jooksul oli tsaari laevastik täielikult purustatud ja nagu mingisuguse ime läbi pääses ainult kolm vene laeva sadamasse.

Selle lahinguga lõppes sõda ja mõlemad pooled olid nõus aktsepteerima president Theodore Roosevelti rahusobitust. Rahuleping, millele kirjutati USA-s alla 1905. a. septembris, ei olnud iseenesest Venemaale ebasoodus. Sellest hoolimata oli aga Nikolaid tabanud täielik fiasko. Ta oli oma avantüürriga Kaug Itta kaotanud Venemaa prestiižhi maailma silmis, purustanud oma sõjaväed ja illusiooni uue impeeriumi rajamiseks idas. Need ilmsed kaotused võib aga tõhistena kõrvale heita ühe palju süngema ja tõsisema ähvarduse kõrval, mis selle sõjakäigu tõttu kerkis tsaari krooni kohale. See lõi eeltingimused revolutsiooniks Venemaal. See oli lõdvendanud tsaari autokraatset haaret ja mõne järgnenud lühikese kuu vältel sai ilmseks, mis Venemaad ees ootas. Sündis midagi, mida tsaar oli kõige rohkem kartnud: Venemaa põrandaalused kerkisid päevavalgele ja tumedad massid ilmusid tänavatele. Poolnälginud meeleheitlikud mushikid ja oma eluga rahulolematud vabrikutöölised marssisid Talvepalee väravate ette. Tekkis verevalamine ja Venemaa sai esimese maigu revolutsioonist, mis 12 aastat hiljem tekitas pöörde maailma ajaloo käigus.

(Järgneb)

Kuulutamine

VABA EESTLASES

on

TASUV — sest „Vaba Eestlane" ei puudu ühegi vaba eestlase kodust ja seda loevad kõik

ja

ODAV — sest üks toll ühel veerul maksab ainult $1.60 kuulutusküljedel, $1.75 tekstis ja $2.00 esiküljel. Korterikuulutuse alammääraks $1.00.

KUULUTUSI VÕTAVAD VASTU:

1. **Vaba Eestlase talitus,** 158 Seventh St., New Toronto. Tel. CL. 1-3303. Postiaadress — Box 57. Stn. N. Toronto 14, Ont.

2. **Pova, Riho** 59 Glenside Ave., Toronto 8, Ont. Tel. HO. 3-8786.

3. **Kelbre, J.** 767 A Mt. Pleasant Rd. Toronto, Ont. Tel. HU. 7-0527.

MONTREALIS:

4. **Rein, Viktor** 6266 Mountain Sights Ave. Tel. RE. 1-6203. Montreal 29, P.Q.

Esmaabi kursused noortele

Teisipäeval, 5. juulil kell 8 p.l. Peetri kiriku saalis stardib uus sanitarkursus vanemgaididele ja vanemskautidele St. John Ambulance Associationi õppekavade kohaselt ja järelvalvel. Osavõtt on ka võimaldatud teistele asjahuvilistele. Kursus koosneb seitsmest 1½-tunnilisest loengust ja eksamist St. John Ambulance eksamineerija ees. Õppekavva on võetud esmaabi igasuguste õnnetusjuhtumite puhul nagu luumurded, uppumised, põletused, mürgitused jne. Pearõhk on asetatud praktiliste teadmiste omandamisele sidemete sidumisel, kunstliku hingamise läbiviimisel ja vigastatute transporteerimisel, ning kursuse kava ületab kaugelt vanemgaidi/skaudi katses ettenähtud nõudeid. Kursuse instruktoriks on stud. med. Jüri Lüüs ning eksamineerijaks dr. Harjo Tari. Nii õppetöö kui eksam toimub eesti keeles. Tehniline läbiviimine on presideeriva lipkonna ülal.

Esmakordsed kursuse lõpetajad omandavad St. John Ambulance Associationi diplomi, maksev 5 aastat, ja märgi vormil kandmiseks. Teist ja kolmat korda kursuse taaslõpetanutele antaks kas nn. „voucher" või medal.

Õppemaks koos õpiku ja vajaliku sidematerjaliga on maksimaalselt $3.00. Registreerimine leiab aset kursuse avamisel. Täiendava informatsiooni saamiseks pöörduda oma allüksuse juhi või presideeriva „Saare" mereskautide lipkonna abijuhi nskm. T. Nõmmiku poole, 111 MacPherson Ave., Toronto 5, tel. WA. 1-6607.

Pääsmed Seedrioru pidustustele

Pääsmete hinnad Seedrioru pidustustele eelloleval laupäeval, 2. juulil, maksavad endiselt kaks dollarit, kusjuures autoparkimine on tasuta. Vanematega kaasasolevad lapsed ja noored alla 16-eluaasta pääsevad pidustustele tasuta.

Ed. Tubina kantaat Soome raadios

Kantaat, mille helilooja E. Tubin kirjutas Jyväskylä õpetajate ülikooli 25-ndaks juubelils, esitati pühapäeval, 26. juunil kell 15.35 (soome aja järele) kõigi soome raadiojaamade kaudu. Kantaat on loodud Toivo Lyy tekstile.

Toetusi eesti teadlastele

Helge Axison Johnsoni sihtasutis, kelle ülesannete hulka kuulub ka toetada teaduslikku uurimist on jaotanud tänavuste toetustena 236.515 krooni. Teiste hulgas on saanud eestlased agronoom Joosep Nõu 4000 krooni uurimisteks välismaa ülikoolides, fil. lic. Anatol Pikas 1000 krooni eriväljaõppeks ja Mart Org 1000 krooni õppimiseks kunstiülikoolis.

V. VARIK — EESTI JUUKSUR
Müügil albeen, eesti maarohi.
2311 Yonge St. HU. 3-0595

Kõik
Kindlustused
H. KIRIK
TEL. CH. 1-5130

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS
ja autoostude finantseerimiseks
H. LATER
General Insurance
530 ST. CLAIR AVE. W.
Tel.: kontoris LE. 2-7815 ja LE. 2-7441, kodus BE. 3-2877

Fotötööd & raamimine
KABAL STUDIO
669 Mt. Pleasant Rd.
HU. 8-2672

UNO MANKIN REALTOR
392 DANFORTH AVE.
TEL. HO. 1-1114
Toronto Real Estate Board'i liige
Eestikeelseks informatsiooniks:
HR. R. ANDRE
kodune telefon HU. 5-7823
PR. G. KIVI
kodune telefon HO. 3-2918
HR. M. VAHER
kodune telefon HU. 5-2940
Sõbralik ja õiglane teenimine

Pidulikud Eesti Päevad Saksamaal

Eestlaste suurkogumised Geislingenis ja Lüübekis. — Tänavused pidustused olid laiahaardelisemad kui kunagi varem

BONN (Oma kaastööliselt) Tänavused suvipäevad Lääne-Saksamaal olid Eesti Päevad. Seda mitte ainult oma sisult ja mõjult, vaid ka osavõtjate arvult, sest nii Geislingenis kui Lübeckis viibisid 25. ja 26. juunil meie kokkutulekuil üle 1000 kaasmaalase. Sellega ka tänavused Võidupüha pidustused olid laiahaardelisemad kui kunagi varem ning näitasid väga selgelt, et Mihhailovi komitee „vanemuisetamisel" (laimukirjad, milledega rünnati ja mustati nende päevade korraldajaid) pole üldse mingit mõju. Küll on aga rahvas tänuilik neile, eriti härra Johannes Värstrikule Geislingenis ja pr. Agnes Pokmanile Lübeckis, kellede õlgadel lasus Eesti Päevade organiseerimis — ja korraldamistöö. Lisaks näitasid eestlased oma rohkearvulise osavõtuga neist päevadest, et „meist ei ole saanud lootust kaotanud emigrandid, vaid et oleme üks ühine pere, kes on alati valmis võitlema oma kodumaa ja rahva taasvabastamiseks" (Joh. Västrik).

Eesti Päevad Geislingenis algasid 25. juunil kell 14 linna pargis USA armee Göppingeni orkestri kontserdiga. Kell 15 toimus samas päevakohane aktus, peamiselt saksa keeles, ja Düsseldorfi-Geislingeni ühendatud rahvatantsurühmade esinemine. Kell 18 toimus kuulsas „Jahnhalles" (omaaegses Geislingeni Eesti Teatris) kontserdiaktus, kus peale kõnede ja rohkete tervituste kontsertosas esinesid viiulikunstnik Hubert Aumere (München), tenor Naan Põld (Hannover) ja klaverikunstnik Lydia Miller (Lübeck).

Õhtul korraldasti linna pargis jaani-, võidu- ja võitlustuli, millele järgnes siis rahvapidu „Jahnhalles."

„Pühapäeval Geislingeni näitlejad esitasid „Jahnhalles" L. Koidula näidendi „Säärane mulk ehk sada vakka tangusoola". Pärast seda toimus kalmistul eestlaste mälestussamba juures päevakohane jumalateenistus ja pärjapanek. Jumalateenistuse pidas Saksamaa eestlaste usuelu korraldaja praost M. Vaher.

Eesti Päevadele Lüübekis andsid ilme ja omapära külalised Rootsist. Nii loodi sild kahe suurema eesti rahvusgrupi vahele Euroopas. Pidustused algasid 25. juunil, õhtupoolikul, jumalateenistusega, mis peeti Lüübeki Jakobi kirikus. Jumalateenistuse pidas praost Jaan Gnadenteich Rootsist ja vaimuliku kontserdiga kirikus esines Borasi Eesti Seltsi segakoor (juhatavõidutuli, mille juures kõnelesid ja Eero Tarjus). Õhtul siidati Eestlaste Keskkomitee esimees E. Reisenberg, pastor A. Jaanus Austraalist (õpib praegu Saksamaal Heidelbergi ülikoolis) ja dr. Walsdorff Saksa põgenike ministeeriumist. Ettekandeist tule juures väärivad erilist nimetamist Borasi, Hamburgi ja Lüübeki rahvatantsurühmade esinemised. Tulele järgnes koosviibimine ja tants.

Pühapäeval, 26. juunil, moodustas Eesti Päevade tulipunkti kontsert, mis korraldati „Haus der Osten" saalis.

saks toimus juunis veel (10.—12. juunini Göttingenis) balti ajaloolaste kokkutulek, millel kõneles ka Kontserdil esinesid Borasi Eesti Seltsi segakoor Eero Tarjuse juhatusel, sopran Vilma Brinkmann-Põldoja ja klaverikunstnik Sylvia Lemke, mõlemad Hamburgist. Peale eestlaste viibis kõigil Eesti Päevade üritusil ka rohkesti sakslasi, kelledele taas selgitati, et Eesti, Läti ja Leedu ei liitunud 20 aastat tagasi mitte vabatahtlikult Nõuk. Liiduga, nagu pasundab seda Nõuk. Liit, vaid et meie maa ja rahvas kägistati vene tankide toetusel kommunistide poolt.

Peale eestlaste korraldasid suviharja puhul ka balti-sakslased oma kokkutuleku. Seekord 17.—19. juunini Bad Pyrmontis. Sellel kokkutulekul esines teadusliku ettekandega „Gibt es eine baltische Aufgabe in der industriellen Gesellschaft" dr. Erik Boettcher. Liiceetlane dr. Arnold Soom Stockholmist „Balti puukaubandusest ja puutöötusest 17. sajandil". Lisaks esinesid veel Eestist pärinevad direktor dr. Hellmuth Weiss (helilindi ülesvõtted sakslaste ümberasumisest) ja prof. dr. Paul Johansen, kes kõneles „Breemeni kaupmeeste purjesõitudest Liivimaale". Prof. dr. Reinhard Wittram oma ettekandes analüüsis Põhjasõda ja Peeter Suure osa selles.

Peale suvepäevade tähtsamaks sündmuseks Saksama eestlaste elus oli Stuttgarti rahvuskoondise taastamine (uuestiorganiseerimine).

Sellega likvideeriti opositsiooni katse: lõhkuda Eestlaste Ühiskond Lääne-Saksamaal. Une rahvuskoondise esimeheks valiti endine politseikomissar Rein Saluri, abiesimeheks P. Veinberg, sekretäriks O. Pärn, laekuriks Juku Pent ja ametita liikmeks pr. M. Kalden. Kandidaadiks jäi H. Kriis ning revisjoni komisjoni valiti prouad Jack ja Henning ning härra Fröhling. Enne lagunemist oli pikemat aega Stuttgarti Eesti Rahvuskoondise esimeheks V. Tõllasson. Eestlasi Stuttgartis on üle 100, koos ümbruskonnaga üle 200.

Kiriklikus elus suursündmuseks oli nelipühi leer. Leerilapsed, arvult 11, õnnistas Geislingeni Pauluse kirikus Saksamaa usuelu korraldaja õpetaja M. Vaher. Seekord leeritati Tiiu Koepitz Geislingenist, Karin Rosin Gosbachist, Ingrid Penning Stuttgartist, Ingeborg Vilklin Sindelfingenist, Vello ja Piret Arula Stuttgartist, Hedda ja Elke-Ines Müürsepp Nürnbergist, Anneli Urm Geislingenist, Maie Keedis Geislingenist ja Lea Kiivit Sindelfingenist.

Isiklikest sündmusist väärivad märkimist üksikud sünnipäevad.

Nii pühitses Münchenis endine lendur-kapten Gerhard Buschmann (EÜSL Keskkomitee liige ja Müncheni Eesti Komitee esimees), kes praegu töötab nõunikuna USA armee juures Saksamaal, oma 50. sünnipäeva,

samuti „Võitleja" kunstiline kaastööline metsatealane Eugen Bach Stuttgartis. Vielandshagis tähistas oma 75. sünnipäeva end. Suure-Jaani apteeker rohuteadlane Johannes Mõistus. Suvitama saabusid Saksamaale kirjanikud Marie Under ja Artur Adson. Ka loodi Saksamaale nüüd esimene eesti bridziklubi, mis asub Frankfurtis. Klubi esimeheks on restoran „Playboy" omanik Alfred Laane, abiesimeheks Voldemar Lipp ja turniiride korraldajaks Enn Teenu. Surma läbi kaotas Saksamaa eestlaste pere ühe oma vanima liikme, Stuttgartis elunenud Maria Rümmeli, kes oli 96 aastat vana.

Eestlane kavandab Rootsis suursildu

STOKHOLM — 15. juunil avati Lääne-Rootsis, Göteborgi ligiduses suur sillasüsteem, mis ühendab Orusti ja Tjörni saared mannermaaga. See tähendab otsest ühendust mandriga 19.000 elanikule nendel saartel. Süsteem koosneb kolmest sillast, kokku 1070 meetrit ja 8,7 km maanteest, millest 120 m mäetunnelit. Kolme silla ehitamiskulud olid 15 miljoni krooni, teede ehituskulud 5 miljonit. See on suurim ja kulukaim teede ehitus mis korraga on Rootsis läbi viidud.

Sildade saamisloos on ka ühel eestlasel tähtis osa. Nimelt on sildade esialgsed kavandid töötanud välja tsiviilinsener Voldemar Kask rohkem tuntud Stokholmi Eesti Maja esimehena ja aktsiate energilise levitajana. Eestis oli ta üksvahe iseseisev ehitusettevõtja, hiljem ametis majandusministeeriumis. Rootsis sai ta kohe alguses koha Kuninglikus Vee- ja teedeehitusametis, kus ta juba mitmeid sildu projekteerinud.

Väiksemate sildade juures töötatakse Vee- ja tee-ehitusametis projektid lõplikult valmis, suuremate ehituste juures antakse firmadele pakkumiste aluseks ainult esialgsed kavandid, kusjuures firmadel on õigus tulla oma ettepanekutega.

Nii on ka Tjörni sildade juures muudatusi tehtud esialgsetest kavanditest valmis sildadeni, kuid näiteks suurim sildadest, Askeröfjordi sild on kaunis täpselt Kase kavanditele vastav. Selle silla kogupikkus on 532 m., suur keskkaar on ehitatud terasest ja on 278 m pikk, sellega on see kõige pikem taoline kaar Euroopas kui mitte terves maailmas.

Tjörni sillad on seni suurim Kase kavandatud projektidest, mis on teostatud, kuid ta on ka valmistanud kavandid Hälsingborgist Helsingöri viivale sillale, mis ühendaks Rootsit Taaniga. See projekt tuleb uuesti kaalumisele sügisel. Tehniliselt ja majanduslikult on sild täitsa läbi viidav.

Kurb lugu on ainult, et sellega ei ole veel Rootsi Euroopaga ühendatud, Taanis pole üle Suure Belti sillaühendust, vaid ikka veel käib liiklus praamidega, ning sinna sild ehitada on veel kulukam kui Rootsi-Taani vaheline sild,

mis võiks umbes 150 miljonit krooni maksma minna.

Just praegu kavandab Kask uut silda üle Göta älvi Jordfallet'i nimelises kohas, kus väga halb savipõhi teeb ehitamise kalliks ja tüülikaks. Esialgsete arvestuste kohaselt läheb ka see sild 15 miljonit krooni maksma.

Teadaanne lastevanematele

Eesti Laste Suvekodu Jõekäärul avamine toimub pühapäeval, 3. juulil kell 2 p.l.

Lastevanemaid palutakse lahkesti lapsi mitte laupäeval lastekodusse tuua, kuna see päev on väga tarvilik viimasteks korraldustöödeks.

Teretulemast pühapäeva hommikul!

T. E. Naisselts

Torontos abiellusid Oudi Kaim ja Harry Lillioja, keda laulatas õp. J. Teras. Pruut on tuntud hästi Toronto teatripublikule, kuna ta on esinenud korduvalt Eesti Rahvusteater Kanadas poolt esitatud lavastustes silmapaistvate osadega. Pildil seisavad vasakult: Krista Teras, Joyce Kaim, Mare Koop, noorpaar, Uno Kohal, Urmas Kaim ja Eric Lambur

Foto: Kabal Stuudio

Auto-, tule-, elu-, haiguse ja muud kindlustused
A. LUITSALU INSURANCE
55 Glen Park Ave. RU. 3-2850

Uued peoruumid igasugusteks koosviibimisteks!
Banquet Hall „21"
225 CHURCH ST. (Dundas'e j.) TORONTO
Eestipärane külmlaud või soovikohased toidud odavate hindadega.
Alkoholsete jookide tarvitamise õigus. Tantsu luba.
Tellimised palun helistada — tel. EM. 8-0016 või HO. 3-7234.
Austusega
KOIDULA PRISKE

Kommunismi-vastane võitlus Argentiinas

BUENOS AIRES — 4. ja 5. juunil toimus Buenos Aireses kaks sündmust, mis tähistavad kommunismi vastase töö tõhustamist Argentiinas. Esimesel päeval peeti Eesti Vabadusvõitlejate Ühingu aastapäev, teisel päeval toimus Euroopa Vabastamise Organisatsiooni (Liberacion Europea's) Argentiinas aastapeakoosolek.

Eesti Võitlejate Ühing loodi kaheksa aastat tagasi. Alguses koonduti Buenos Airese eesti seltsi „Estonia" juurde Eesti Võitlejate koondisena, kuna aga seltsi põhikiri ei näe ette poliitilist tegutsemist, siis loodi omaette organisatsioon.

Ühing on tegutsenud edukalt ja kasutanud kõiki võimalusi Eesti tutvustamiseks ja tema õiguste eest võitlemiseks.

Aastapäeva avas G. Pernbaum küünalde süütamisega, sellega sümboliseerides meie südameis leegitsevat vabadustuld ja võitlustahet.

Sisuka aktuseköne pidas ühingu esimees Valter Jokk.

Euroopa Vabastamise organisatsiooni Argentiinas kuuluvad põge-

nike esindajad mitmest riigist, nimelt: Azerbeidzhan, Eesti, Gruusia, Kroaatia, Leedu, Läti, Põhja-Kaukaasia, Rumeenia, Valge-Vene, Slovakkia, Sloveenia, Ungari ja Ukraina. Et Liberacion Europea'l on sõpru kogu vabas maailmas, tõendasid tervitustelegrammid, kirjad ja isiklikult üle antud tervitused. Erilist tähelepanu äratas, et Guatemala riik oli kohale saatnud kaks oma parlamendiliiget Lionel Sisniego Otero ja Bernardo Gracia de Pázi. Nad esindasid koosolekul ka Kesk-Ameerika antikommunistlikku blokki. Organisatsiooni esimeheks valiti eelseisvaks aastaks eestlane Hugo Vari.

Liberacion Europea aasta töö aruanne oli tõhus ja andis tunnistuse, et suure idealismiga suudetakse palju ära teha.

H. V.

Õnnestunud talgud Jõekääru suvekodus

Pühapäeval, 19. juunil peetud talgutest Jõekääru Suvekodus võttis osa rohkearvuline rahvahulk. Kuigi hommikul sadas Torontos vihma, oli Jõekäärul terve päev ilus päikesepaisteline ilm.

Meestalgulised olid enamuses tegevuses rippuva silla ja staadioni ehitustööde juures ja puude vedamisega köögi juurde, kuid jatkus ka neid, kes aitasid naisperet loovõtmisel. Heina äravedajatel oli tegemist, et virkade riisujatega sammu pidada. Pealeõunal mindi ühiselt söögisaali lõunale. Talgud jatkusid pärast sööki.

Toronto Eesti Naisselts avaldab suurimat tänu kõigile talgulistele, nagu rahvatantsijatele, krundipidajatele, Lastekodu Nõukogule ja nende perekonna liikmeile. Tundub, et igal aastal pakuvad lahkesti oma abistavat kätt enamasti samad isikud. Valmistaks tõelist headmeelt ja moraalset ergutust isikuile, kes on aastast aastasse ennastsalgavalt töötanud lastekodu heaks, kui talgutele ilmuks ka rohkemaarvuliselt lastevanemaid, kellel varemail aastail pole olnud võimalik kaasa töötada.

Nägemiseni Jõekääru Lastekodu avamisel pühapäeval, 3. juulil!

Toronto Eesti Naisselts

Soome — koeksistentsi vaateaken

(Algus lk. 2)

gude rahudiktaadiga määratud kitsas kontingent relvi ja sõdureid. Need kontingendid on ammu juba tühistatud ja kõik need riigid hambuni relvastatud. Soomele on aga rahulepingu piirid jäänud endiseks: 41.000 meest. Relvastuseks on sellel väikesel armeel viimase sõja aegsed ebamoodsaks muutunud relvad. Lennuväel on 60 vanamoelist „lendavat puusärki" ja mereväel mõned väikesed rannaja vahilaevad, kogutonnaazhiga ümmarguselt 10.000 brt.-reg.-tonni. Allveelaevu ei tohi Soomel üldse olla.

Väga aeglaselt on tulnud Soome sõdur oma varjupaigast jälle välja, kuhu rahudiktaat teda oli surunud. Üldine väeteenistuse sundkohustus on jäänud püsima. Armee reformiga tehti sõjaväest rida väikesi ja liikuvaid üksusi. Viimased manöövrid ka näitasid, et Soome armee on ikkagi veel eliit-sõjavägi, eriti mis puutub meeste füüsilistesse võimetesse.

Mitte välispoliitika, vaid kaubanduspoliitika on see, kus Soomel on lääne suunas veel vabadusi. Idabloki osatähtsus Soome väliskaubanduses pole ületanud 30 protsenti. Soomele on saatuslik ja isegi olemasolu küsimus, kas ta leiab liitumist väikse Euroopa vabakaubanduse tsooniga. Tema puidu-väljaveost läheb 66% läände. Kui ta jääb nüüd „väikesest tsoonist" välja, siis kaotab ta oma puu- ja paberituru Inglismaal, Rootsis, Norras ja Austrias. Kui Soome lääne omavaheliste lepingute tõttu isoleeritakse, siis jääb tälle üle veel vaid suund itta. Ida pole aga huvitatud Soome puust ja paberist.

Tulemus: töötööliste arv tõuseks ning Punase Hertta kompartei suureneks.

Soome saatus on hetkel nende riikide käes, kes tahavad kujundada Euroopa väikest vabakaubanduse tsooni.

(„Võitleja")

Mida mõtleb see eestlane, kes kiitleb meie kõrge kultuurilise tasemega, — aga ORTO liige ei ole?

Soodoma ja Komorra saladused

Hiljuti läbis ajalehti teade uue teooria püstitamisest Soodoma ja Komorra hukkumise kohta vene teadlase M. Agresti poolt, kus seda sündmust ühendatakse Maa külastamisega kosmonautide, s. o. ühe teise planeedi elanike poolt. Kuna tänapäeval enam keegi ei kahtle kosmiliste lendude võimaluses tulevikus, siis pakub teooria õigustatud lugemishuvi. Avaldame selle tõlkes „Literaturnaja Gazeta" versiooni järele (autorid Ritsh ja Tshernenko), millest puht nõukogulikud propagandaläkitused ja veniv endakiitus on välja puhastatud.

Looduse mitmesuguste mõistatuste hulgas peetakse üheks kõige salapärasemaks tektiide — klaasjaid moodustisi, mida leitakse üksikute kuhjumitena maapinnal, peamiselt Liibüa kõrbes. Nendest kivimitest on leitud alumiiniumi ja berülliumi radioaktiivseid isotoope, mida võib pidada omapäraseks meetrikaks, sünnitunnistuseks. Antud juhul tunnistavad nad seda, et tektiidid sündisid kõige enam miljon aastat tagasi väga kõrges temperatuuris ja võimsa radioaktiivse kiirguse tingimustes.

Kuid meie planeet tekkis mitte miljon, vaid mitu miljardit aastat tagasi. Järelikult ilmusid tektiidid juba „valmis" planeedile, s.t. suhteliselt hiljuti. Võibolla on nad meteoriitide sugulased? Kuid meteoriidid, mis aegajalt meie planeedile langevad, on samuti võrratult „venemad" ja on pealegi ühtlaselt hajutatud meie planeedi pealispinnal.

Tehti palju katseid selgitada nende mõistatuslike moodustiste olemust. Ühed õpetlased peavad neid pärituolevaiks tähtedevahelisest ruumist. Teised arvavad, et tektiidid tekkisid Maa kokkupõrkamisel komeedi peaga. Kolmandad oletavad, et hiiglaslik meteoriit põrkas kokku Kuuga ja Kuu killud sattusid nii öelda rikoshettlennul meie planeedile. Kuid üksnii nendest arvamustest ei seleta tektiitide iseärasusi ja muuseas ka nende kontsentratsiooni maapinna üksikutes kohtades.

Aga kas see ei võinud ehk olla ka nii? — küsib hüpoteesi autor. — Hiigellaev kosmose kaugetest piirkondadest lähenes Maale. Tähtedevahelises ruumis liikus ta valguse kiirusele lähedase kiirusega, kuid ligi 40.000 km kaugusel Maast vähendas kiiruse kuni 3 kilomeetrini sekundis. Lülitas mootorid välja ning jäi meie planeedi kohale rippuma nagu tehiskaslane, mille tiirlemisperiood võrdus ühe ööpäevaga. Niisugune olukord võimaldas laeval mootorite energiat kulutamata päkemat aega viibida maakera ühe ja sama piirkonna kohal. Sellelt positsioonilt uurisid kosmonaudid Maa atomsfääri ja pealispinda spetsiaalsete sondmürskude abil ja pärast sobiva maandumiskoha leidmist laskusid Maale.

Kas ehk pole tektiidid sondmürskude maapinnale langemise jäljed?

Baalbeki rõdu

Kauges minevikus rajatud ehituste hulgas peetakse üheks kõige mõistatuslikumaks Baalbeki rõdu — Antiilibanoni mägedes asuvat kolossaalsetest kiviplaatidest valjakut. „Aastatuhandeid püsib ta seal, hämmastades ja vaimustades rändureid", kirjutas Baalebeki rõdust Mark Twain. Kõige suurem kiviplaat on üle 20 m. pikk ja kaalub vähemalt 2 miljonit klg.

Isegi meie päevil seaks taoliste ehituste rajamine ehitajad erakordselt suurte raskuste ette, nõudes spetsiaalsete ülivõimsate tõstejate transpordivahendite loomist.

Keegi pole veel andnud täpset vastust küsimusele: millal, kuidas ja mis eesmärgil rajati see ennenägematu ehitus?

Aga kas see ei võinud ehk olla ka nii?

Selleks et Maalt kui baasist lennata päikesesüsteemi teistele planeetidele, samuti ka pealaevale, mis võis mõnda aega olla Maa tehiskaaslane, tuli kosmonautidel ehitada raketodroome ja teisi eriotstarbelisi ehitusi.

Kas ehk Baalbeki rõdu polegi mitte kosmonautide ehitatud ühe stardiväljaku või nende poolt Maal viibimise mälestuseks rajatud ehituse jäänused? See väljak asub muide võrdlemisi lähedal Liibüa kõrbele.

Surnumere kirjarullid

1947. a. kevadel sattus beduiin Muhammed Dib kadunud lammast otsides Ain Feshha koopasse Surnumere lähedal. Ta leidis sealt palju savipotikilde ja mõned terved potid. Nendest pottidest leiti nahkrullid, mis kirendasid arusaamatutest kirjamärkidest...

Sellest ajast peale kaevasid arheoloogid sealt välja ühe rikkalikuma vanade käsikirjade kogu, mida hakati nimetama „Surnumere kirjarullideks".

Ajaloolased on juba ammu kindlaks teinud, et need igivanad kirjavara mälestusmärgid võivad sisaldada väärtuslikke andmeid vanal ajal tõeliselt toimunud sündmuste kohta. Näiteks osutus, et antiik-Kreeka ja Trooja sõja müütides leidub jumalate ja kangelaste kohta väljamõeldud arvukate lugude kõrval ka täpseid andmeid, mis võimaldasid kuulsal arheoloogil Heinrich Schliemannil peaaegu kolm tuhat aastat hiljem välja kaevata tõelise Trooja. Tegelikult asetleidnud sündmuste vastukajad on säilinud ka teiste rahvaste pärimustes.

„Surnumere kirjarullid" pakuvad erilist huvi sellepärast, et nad leiti Antiilibanoni lähedasest piirkonnast.

Savipottides olnud käsikirjade hulgast leiti piibli algusosade kõige vanemad tekstid, mis olid ümber kirjutatud üle kahe tuhande aasta tagasi ning osutusid seega veelgi vanemate kirjade kooopiateks. Teatavasti kandsid muinasheebrea preestrid piibli koostamisel sinna tolle ajani säilinud kirjavara kõige vanemad mälestusmärgid. Legendides, mida sisaldavad piibli esimesed peatükid, maintakse olendeid, kes tulid taevast Maa peale, ja inimesi, kes võeti Maa pealt taevasse: „(Taevast) alla kukkunud olid Maa peal nendel päevadel ja isegi pärast seda, kui tulid (allakukkunud) jumalapojad..." „Ja Enok kõndis alati jumalaga, ja teda ep olnud enam, sest jumal oli teda ära võtnud."

Soodom ja Komorra

Tuumafüüsika avastustega rutatava tänapäeva inimese tähelepanu köidab kindlasti ka Soodoma ja Komorra linna hävimise kirjeldus.

Enne katastroofi olid pärimuse kohaselt tulnud kohaliku elaniku Loti juurde saadikud ja öelnud: „Katsu, et sa oma hingega pääsed: ära vaata mitte enese taha, ja ära jää mitte seisma kõige lageda peale: katsu, et sa pääsed sinna mäele, et sind ei lõpetata." Ja Lott ütles nende vastu: ..... mina ei või mitte sinna mäe peale ära pääseda, et see õnnetus minu kõige ei puutu ja et ma ära ei sure." Ja edasi on kirjutatud: ... ja vaata, maa suits tõusis kui ahju suits. Ja ... läskis sadada ... väävlit ja tuld ... Ja lõi needsamad linnad ümber ja kõik lageda koha, ja kõik linnade rahva, ja mis maast oli kasvanud. Ja tema (Loti) naine vaatas tema juurest tagasi ja sai soolasambaks ... Ja Lott läks Soarist (välke linnake, kus ta end ajutiselt varjas) üles ja elas mäe peal ... sest ta kartis Soaris elada..."

Kaasaegsesse keelde ümberpanduna kõlaks see pärimus umbes järgmiselt. Inimestele tehti ettepanek lahkuda tulevase plahvatuse piirkonnast, kusjuures ei tohtinud peatuda lagedal maastikul, ei tohtinud vaadata plahvatuse arengut, tuli otsida varju paksu mullakihi taga. Seejärele tekkinud plahvatus, mida saatis iseloomulik suitsu- ja ülespaisatud mullasammas, tekitas suuri purustusi, hävitas kogu taimestiku ja kohalejäänud inimesed. Need põgenejatest, kes vaatasid tagasi, jäid pimedaks ja hukkusid. Need, kes leidsid pelgupaiga plahvatuskoha lähedal ajutistes varjendites, olid hiljem sunnitud minema kaugetesse koobastesse vastavalt varem saadud hoiatustele.

Pärimusi võib muidugi tõlgendada mitmeti.

Kuid kas ei võinud see olla ka nii?

Kas ei võinud inimesed maandunud kosmonaute, kes olid mõõtmatult kõrgema kultuuriga ja võrratult vägevamad, kui Maa tolleaegsed elanikud, pidada jumalateks — täpselt samuti nagu sajandeid tagasi pidasid indiaanlaed jumalateks esimesi hispaanlasi, kes maabusid Peruus? Hiljem lahkusid kosmonaudid Maalt, koos nendega aga lendas ära ka „Maa poeg". Kas ehk ei lasknud kosmosest tulnud külalised enne äralendu õhku nende poolt varutud tuumakütuse ülejäägid, aegsasti hoiatades ümberkaudseid elanikke, et nad ei saaks kannatada aatomiplahvatuse tagajärjel?

Kas ehk polegi need inimesi hämmastanud sündmused leidnud kajastuse Surnumere ümbrust kunagi asustanud rahvaste pärimustes?

Enneaegsed avastused

Juba ammu on pandud tähele, et mõningad andmed taevakehade kohta on arusaamatul viisil muutunud teatavaks juba siis, kui veel puudusid instrumendid, mille abil oli taolisi andmeid võimalik hankida. Toome näite. Jonathan Swift kirjeldas Marsi kaasaste põhilisi iseärasusi 150 aastat enne seda, kui kaaslased avastati. Nad on nii väikesed ja asuvad nii lähedal planeedile, et neid saab vaadelda ainult läbi tugeva suurendusjõuga teleskoopide, milliseid Swifti ajal veel polnud.

Taolised „kokkusobimatused" hämmastasid teadlasi sel määral, et nad püstitasid hüpoteesi vanal ajal elanud rahvast, kellel olid uskumatult suured teadmised astronoomia alal. Rahvus kadus, kuid mõned talle teadaolevad andmed jäid sajandeiks edasi elama. Taolisi hüpoteesi mainis muide veel suur saksa matemaatik ja astronoom Gauss. Kuid ajaloolased ei tea selle rahva olemasolust mitte midagi.

Kuid kas ei võinud see olla ka nii?

Maa peal oleku ajal püüdsid kosmonaudid oma teadmisi inimestele edasi anda. Kuid neid teadmisi oli tolleaegse inimühiskonna äärmiselt madala kultuuritaseme ja nõrgalt arenenud tehnika tõttu erakordselt raske kasutada. Seepärast ei saanud need kindlalt juurduda. Ainsaks erandiks olid mõned astronoomiaalased teadmised sellepärast, et isegi kõige primitiivsemateke rändsuguharudele oli vaja osata orienteeruda taevstähtede järgi. Astronoomilisi teadmisi hoidsid inimesed hoolega kõige kaugematest muinasajast peale. Seepärast võiski olla kosmonautide poolt antud astronoomilised teadmistel kõige suuremad väljavaateid säiluda.

Kas ehk ei saa seletada Swifti „avastusi" ja teisi analoogilisi fakte kaugete järelkajadega teadmistest, mida inimesed said teiste maailmade elanikelt?

Selleks, et vastata sellele küsimusele ja samuti ka tektiidide ja Baalbeki rõdu tekkimise küsimusele ning mõnede iidsete legendide algallikate päritolu probleemile, on vaja antiikkultuuri ajaloolaste, arheoloogide, geoloogide, füüsikute ning radiokeemikute ühist uurimistööd.

Võib-olla õnnestub neil leida uut mõtet vanimates käsikirjades. Võib-olla avastavad nad radioaktiivseid isotoope, mis tunnistavad täpselt, et nii ja nii palju aastaid tagasi toimus nende leiukohas aatomiplahvatus või tõõtasid tuumamootorid. Võib-olla ütlevad õpetlased: ükski neist oletustest ei ole seotud meie kosmosest tulnud vendade Maa külastamisega, ja nad toovad esile kümneid uusi mõistatuslikke objekte uurimiseks. Ka sel juhul pole teadlaste jõupingutused asjatult salapärased nähtused leiavad oma seletuse.

Miks nad ei tulnud tagasi

Agresti hüpoteesiga tutvunud lugejatel võib kohe kerkida keelele küsimus: kui oletada, et mäletamata kaugetel aegadel käisid kosmonaudid meie planeedil, kuidas siis seletada korduvate külastuste ärajäämist hilisematel aastatuhandetel?

Sellele küsimusele, ütleb hüpoteesi autor, oleks äärmiselt raske vastata, kui oletatavad kosmonaudid oleksid tulnud ühelt Päikesesüsteemi planeedilt või lähedastelt tähesüsteemidelt. Universumi kaugete regioonide elanikele on aga meie Maa ainult üks asustatud planeet paljude hulgas. Peale selle aga ei tohi unustada, et vastavalt relatiivsusteooriale kulgeb aeg ülikiirel raketil märksa aeglasemalt kui Maa peal. Ja võibolla asub oletavate kosmonautide koduplaneet nii kaugel, et lahkunud Maalt palju tuhandeid aastaid tagasi (maapealse aja järgi), nad lendavad täna ikka veel oma kodu poole...

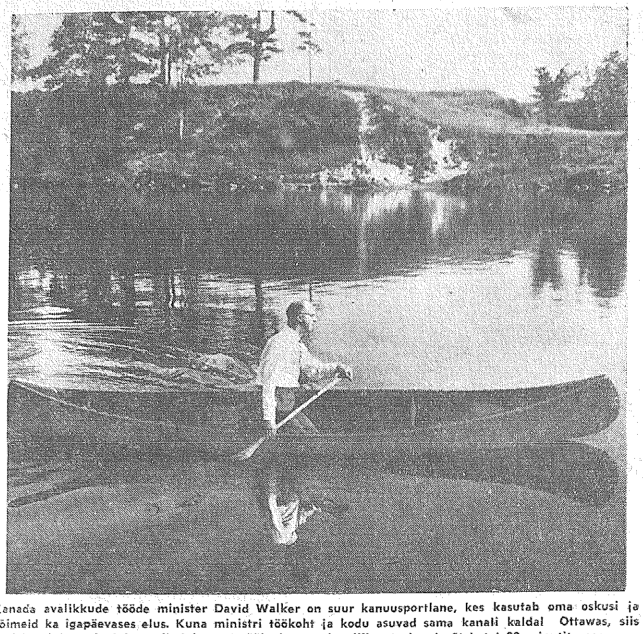

Kanada avalikkude tööde minister David Walker on suur kanuusportlane, kes kasutab oma oskusi ja võimeid ka igapäevases elus. Kuna ministri töökoht ja kodu asuvad sama kanali kaldal Ottawas, siis sõidab minister igal hommikul kanuul tööle ja tagasi, milline teekond võtab tal 20 minutit aega

„Rahvavalitsuse" ministrite saatus

Eesti okupeerimise 20. aastapäeval on huvitav vaadelda nende meeste saatust, kes kuulusid nn. ülemineku aja valitsusesse ja aitasid iseseisvat Eestit venelastele maha sahkerdada. „Ülestõusule" järgnenud „rahvavalitsus" täitis Eesti vallutamise tragöödias sama rolli, kui Quislingi oma Norras. Meil ei ole juhust olnud meie maa reetureid Eesti Vabariigi seaduste järele vastutusele võtta, kuid tegelikult ei oleks praegusel momendil enam võimalik paljusid neist enam kohtu alla anda, kuna nad on ühel või teisel viisil saanud oma palga. „Rahvavalitsuse" ministrite saatus on järgmine:

Peaminister J. Vares-Barbarus sooritas enesetapu, hiljem järgnes talle vabasurma abikaasa;

kohtumin. Boris Sepp areteeriti NKVD poolt 1940. a. suvel;

sisemin. Maksim Unt mõrvati NKVD poolt 1941. a.;

majandusmin. Johan Nichtig-Narma küüditati 1941;

põllutöömin. Aleks. Jõeääre enesetapust liigub visa kuuldusi, oli igatahes põlu all kodanlise natsionalistina;

välismin. Nigol Andreesen sai 25 aastat sunnitööd, oli Siberis ja pääsis 1956 tagasi Eestisse;

peamin. aset. Hans Kruus oli NKVD vanglas Leningradis ja pidi taluma füüsilisi piinu „kodanlisnatsionalistina";

haridusmin. Joh. Semper oli põlu all „kodanlis-natsionalistina", kuid pole senini vangis olnud;

sotsiaalmin. Neeme Ruus lasti maha sakslaste poolt;

kohtumin. Friedrich Niggol suri sakslaste ajal vanglas tiisikusse;

teedemin. Orest Kärm tabati sakslaste poolt Rootsi põgenemisel ja on sellest ajast peale kadunud;

min. Lembit Lüüs istus venelaste teise okupatsiooni ajal Siberis vangilaagris ja on nüüd nõukogude avalikkusest kadunud.

Paar nimekat kirjanikku, üks professor ja mõni teinegi avalikkuses tuntud inimene oli oma nime andnud okupantide kasutada — meeleolude rahustamiseks. Võibolla esines mõnel juhul soovi piüda „päästa mis päästa annab" — Pats oli ju veel ametis ja vormiliselt räägiti iseseisvuse jätkamisest. Küllap esines ka karjerismi, võimuiha, rahuldamata ambitsioone, nalivsust. Aga õppetund ja karistus tulid kibedad — ning sealt kust seda oodatagi ei võinud.

■ Münchenist viibivad USA-s külas Lydia Rebane-Lonovic, kelle slovakist abikaasa töötab Münchenni Ameerika Hääle juures. USA-s viibib tema õde Heljo Olivares, kelle mees on USA lendur.

■ **Uno Põld lõpetas Stokholmi Tehnilise Instituudi tele-elektrotehnika alal.**

■ **Farmatseut Hendrik Tekkel ja näitleja Kadi Taniloo laulafati New Yorgis õp. R. Kiviranna poolt.**

UUS MESSIAS

Selle nimetusega ristisime kõrgemas sõjakoolis neid ohvitsere, kes olid lõpetanud prantsuse kõrgema sõjakooli Pariisis ja õpetasid meile sõjapidamise moodsat kunsti. Richard Tomberg oli üks nendest, kõrk ja üleolev mees. Ta oli sõjaaegne ohvitser, käinud meie alalisväe ohvitseride kursustel, lõpetanud meie ja prantsuse kõrgemad sõjakoolid, Inglismaal õppinud sõjaväe lenduriks.

Silmapaistvalt töökas ja silmapaistvalt karjääri inimene.

1932. a. kindral Laidoner võttis ta kaasa Genfi desarmeerimise konverentsile. Tomberg tõusis kiirelt meie õhukaitse ülemaks ja istus sellena Sõjanõukogus. Sai 1940 aastal 43 aastat vanaks, Virumaalt Salla vallast pärit, algelukutsega kooliõpetaja.

Baaside lepingu järele pidime saama Nõukogude Liidust relvastust soodustatud tingimustel. Läbirääkimisteks saadeti Moskva erikomisjon, Tomberg esimehena ja liikmeteks jalaväe inspektor kolonel Siir ja relvastuse osakonna ülem ins.-major Tiivel. Viimased kaks pöördusid 1940. a. alul tagasi ja teatasid et venelased venitavad läbirääkimisi ja et relvade saamine sealt on küsitav, mis hiljem osutus õigeks. Tomberg jäi Moskva ja sinna saadeti 24. veebruaril 1940. a. telegram tema kindralmajoriks ülendamise teatega.

Kui ta märstikuu alul jõudis tagasi Tallinna, oli imeviisil kodanlikust Paulusest saanud kommunistlik Saulus.

Tema hämmastama panevaid seisukohti kuulsime kõigepealt 2. osakonnas, kust korra kohaselt kõik välismaale minevad ja sealt tulevad ohvitserid pidid läbikäima. Tomberg nõudis kohest ja täielikku kaasaminekut Nõukogude Liiduga, nõudis seda nii drastiliselt, et osakonna ülem pidi sellest tegema ülemjuhtajale ettekande.

Riigipöörde järele pealinnas ilmus Tomberg punaarmee kindrali vormis ja sai venelastelt diviisiülema koha. Edasi kuulsime tema teenistuskäigust suhteliselt vähe, hiljem olevat ta oma kommunistlikul teekonnal pidanud kogema vangilaagri õhkkonda kusagil Siberis.

Nüüd on ta Eestis ja elavat punaarmee kindralina pensionärina Nõmmel. Ühenduses juunikuu sündmuste tähistamise Eestis on Tomberg valitud „Väliseestastega sidemete arendamise komitee" liikmeks.

Vaevalt usutav, et ta kunagi saaks loa väliseestlastega isiklikult kokkusaada.

Ja tema kunagine õpilane Tondil on siin vabal maal valitud juunikomisjoni, et selgitada oma ja pärismaalastele kuidas meie Kodumaa valede ja vägivallaga liideti punase Venemaa külge.

Saatus on õpetaja ja õpilase seadnud vastamisi seisma, nad teenivad oma rahvast erineval viisil. Nende teed on ammu läinud lahku. Uus Messias töötab sihiga tugevamaks teha ahelaid, millega Eesti on seotud Kremli väravate külge, õpilane lõhub neid ahelaid koos teiste vabade eestlastega. Praegu on õpetajal edumaa selles võitluses, kuna tema taga on toores, halastamata Nõukogude Liidu jõud, röövile ja vägistajate jõud. Õpilane kannab vabaduse ja õiguse lippu. Kolmevärvilist sinimust-valget. Küllap vaba maa peremees ükskord ütleb — kumb kõndis õiget rada!

Leps 800 m 1.50,1

Laupäeval Hamiltonis toimunud kergejõustikuvõistlustel oli üheks silmapaistvamaks saavutuseks eestlase Ergas Lepsi tulemus 800 meetri jooksus 1.50,1. Aeg on uus kahekordne Kanada rekord, samuti parem N. Eesti sportlase Peeter Varraku nimel olevast eesti tippsaavutusest 1.50,4 ning Aser Kivisaare (Rootsis) pagulasrekordist 1.52,4. Aasta, mille Leps on venetnud USA ülikooli osava treeneri käe all, on ilmselt juba tublisti juurde annud ta võimetele ning võime varsti oodata uusi rekordparandusi ja Lepsi jõudmist kõige kõrgemasse rahvusvahelisse klassi. Toronto lehed tõid teate Lepsi saavutusest silmapaistval kohal suurte tähtedega, seekord siiski mainimata ta päritolu. Varematel juhtudel on teda nimetatud nii eestlaseks kui ka leedulaseks. Pole võimatu, et see tulemus võimaldab Lepsile ka sõidu Rooma olümpiamängudele koos Kanada esindusmeeskonnaga.

Veidi selgitust ülalmainitud kahekordse kanada rekordi kohta. Kanadas kehtib Inglismaa ja USA eeskujul kummaline määrus, et ametlikke Kanada rekordeid saab püstitada ainult Kanada pinnal ning neid on kaht liiki: kinnised ja lahtised. Esimest saab omada ainult Kanada kodanik, lahtine rekord võib olla üksköik millise maa esindaja nimel. Senised Kanada rekordid olid J. Ross'i ja inglise jooksukuulsuse Derek Johnsoni nimel, vastavalt 1.51,6 ja 1.50,7. Lepsi eesmärgiks peaks nüüd olema, ületada ka absoluutne kanada tippmark, mis on 1.50,0 ja mille saavutas J. Wilson 28 aastat tagasi Los Angelesi olümpiamängudel hõbemedali võitmisel. Seekord jäi Lepsil sellest ainult üks kümnendik sekund puudu.

KORTERID JA TOAD

1. juulist vabaneb erasissekäiguga
KORTER
— kaks suurt tuba, köök ja vannituba. Köögis jääkapp ja pliit. TV antenn, garaazh, pesumasin, 1 blokk liikluseni ja äärideni. St. Clair—Oakwood rajoonis. 45 Rosemount Ave. Toronto. LE. 5-3774.

TUBA JA KÖÖK
heas rajoonis välja anda. Helistada pärast kl. 6 HU. 9-4965.

GARAAZH-TAIELIKULT VALMIS
12'x20' $225. Laudadest või telliskivi-imitatsioon. Telliskivi-või kivifassaad. Punane, sinine või roheline katus. Majade parandus ja puumaterjalide müük. Community Lumber. 470 Dawes Rd. PL. 5-2761.

OSTKE-MÜÜGE
MAJAD
kasulikult eestlase
A. KETTA kaudu.
Tasuta nõuanne.
BA. 1-3421, AV. 5-1944,
AV. 5-2183, LE. 3-4633
MILLER AND IMRE
REAL ESTATE
5645 Yonge (Finchi juures)

LAMBID, ARMATUURID
ja igasugused kinkeesemed
Import Lamp Studio
1964 Avenue Rd. RU. 7-9471
E. Nurminen

E. A. E. AASLEPP
MAALER
ODAV HIND
HEA TÖÖ
CL. 5-6451

PAPE LUMBER CO.
754 Pape Ave. (Danforth'i j.)
HO. 6-3367
Igasugune puumaterjal, wallbord, gyproc, plywood, lõigatud vastavalt vajadusele, igasugune ehitusmaterjal. Avat.: reedel kl. 9б., laup. kl. 6 ö.
Kasutage meie krediiti.

CREST FLORISTS
„Kõike lillede alal"
567 Mt. Pleasant Rd.
(4 blokki lõunapool Eglintoni)
HU. 7-0491

ILOMÄKI BROS.
Monument Co.
WA. 3-4469
506 Brunswick Ave.
Toronto, Ont.
Teema asjatundlikult kõiki kiviraiumiseala töid

MAJU MÜÜA

Pärijate müügid.
$11.500.00 täishind. 9-ruumiline läbikivist maja kahe moodsa köögiga. Lai sõidutee ja garaazh.

$6800. täishind.
6-ruumiline eraldiseisev läbikivist maja. Õlikütte, sõidutee.

$9500.00 täishind.
Ilus 4-ruumiline puumaja ja ehituskrunt teise maja peale ehitamiseks. Sissemaks $3000.00.

$500.00 sissemaks.
Täishind $8900.00. 6-ruumiline maja. Uus kütteseadeldis. Moodne vannituba. Kerged maksutingimused.

Lähemaks informatsiooniks
hr. E. Priske
Tel.: kontoris — OX. 8-2843, kodus HO. 3-7234

Annan informatsiooni kõikide meie firma kuulutuste kohta Toronto ajalehtedes.
Mann & Martel Ltd. Realtors
2001 Danforth Ave.

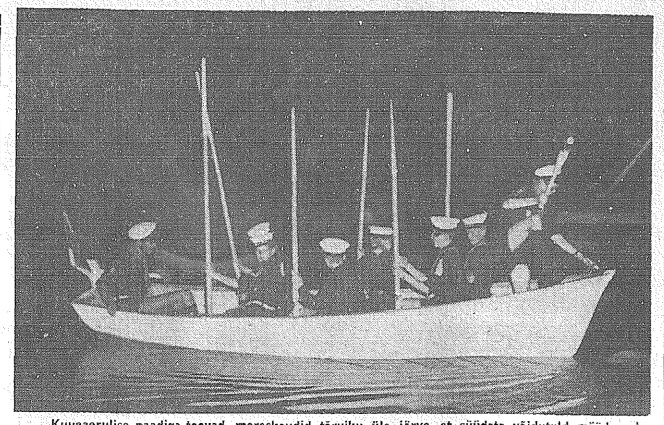

Kuueaerulise paadiga toovad mereskaudid tõrviku üle järve, et süüdata võidutuld mööduvad nädalavahetusel toimunud Toronto eestlase suvepäevadel. Foto: T. Säägi

SUVITAMINE JALTAS KOLLEKTIIVNE

Intourist alustas tegevust Lääne-Saksamaal

MÜNCHEN (Meie kaastööliselt) — N. Liidu uueks võiduks Euroopas on vene reisibüroo „Intourist" osakonna avamine Lääne-Berliinis ning harukontorite loomine Münchenisse ja Frankfurti. Eriti Lääne-Berliini osas on „Intourist" nüüd valvavaks silmaks, tähtsaks politiliseks sillapeaks ning salaluure ja propaganda keskuseks. Selle avamine võimaldas Bonni-Moskva kultuurileping. Juba nende uute „Moskva silmade" avamine toimus suure propaganda saatel: ajakirjanikele esitati ülevaade turismist N. Liidus ja reisivõimalusist sinna, pakuti vene kaaviari ja vodkat, kõneldi eesrindlikust „vastuvõtust" Venemaal ning teatati, et saksa turistid võivat nüüd külastada ka Riiat, Tallinnat, Wladimiri ja Woroneschi.

Ettekandest ajakirjanikele selgus, et tänavu võidavat Venemaal „näha rohkem kui mullu". Ka võivat nüüd turismi-rühmade asemel üksikreisijad külastada N. Liitu, kus nad tohtivat kasutada ka oma autot. Nii reisimiseks olla kasutada järgmised autoteed: Brest—Minsk—Smolensk—Moskva, Moskva—Orel—Kursk— Harkov— Simferopol—Jalta, Lemberg—Kiiev—Harkov ja Kiiev—Odessa. Teiste teede kasutamine ei kuuluvat teede ülekoormatuse tõttu turismiprogrammi.

Uudiseks N. Liidus on välismaalaste jaoks loodud telk-laagrid (camping-väljakud).

Nende rajamine algas juba mööduvad aastal ja neid olla praegu juba 20.

See, kes sõidab N. Liitu nn. camping-turistina, peab igal juhul ööbima telk-laagris. Nende saksa ajakirjanike seletusel, kes esimeste camping-turistidena viibisid N. Liidus, olla see kategooriline nõue —ja kusagil ei võimaldatavat sarnasel turistil hotelli kasutamist.

N. Liidu riikliku reisibüroo „Intouristi" Saksamaa oskonna avamise puhul viibis Lääne-Saksamaal ka selle reisibüroo direktor Ankudinov. Viimane lubas sakslaste osas lihtsustada passikontrolli Brestis, võimaldada ka endistel sõjavangidel rühmadena N. Liidu külastamise (ütles aga, et need „endised vaenlased" ei tohi Venemaal külastada eraisikuid) ja hoolitseda, et Moskva hotellides suurendatakse veinisortide arvu. Üksikreisijad, kes kasutavad oma autot ja ööbivad telk-laagreis, maksavad „Intouristile" päevas 28 marka (7 dollarit) ja hotellides ööbivad rühmareisijad 120 marka (30 dollarit). Väljasõitudeks võidavat üürida ka „Intouristi" autosid (koos juhi ja tõlgiga), mille eest tulevat tasuda põhimaksuna päeva eest 20 marka ja lisaks veel iga kilomeetri eest 0,20 marka.

Nii olla võimalik ka Odessa—Kischinev—Tschernovitzi maantee kasutamine ning Kischinevi ja Tschernovitzi külastamine.

Küsimusele, miks venelasi ei lasta üksikreisijaina kapitalistlikesse maadesse, vastas „Intouristi" boss: „Keegi ei takista neid, aga nõukogude inimesed armastavad koos reisida ja eelistavad võõrastele tõlkidele oma reisijuhte." Küsimusele, kas sakslased võivad sõita kuni Vladivostokini, vastati, et „viimane saksa turistidele sobiv hotell asub Irkutskis — ja nii on võimalik sõita rühmaturistidel kuni Irkutskini." Üksikreisijad aga peavad piirduma N. Liidu Euroopa osaga, kus neil olla „kindel kaitse". Lisaks teatas vene esindaja, et „selle tõttu, et Lääne-Saksamaal nõukogude insenere ei lastud jõujaamadesse, ei näita meie saksa turistidele ka mitte ühtegi vabrikut." Selgitusele, et venelased tahtsid külastada ainult aatomjõujaamu, vastas Intouristi esindaja, et „ka need on ju vabrikud — ja ei midagi muud."

Vastavalt filmile, mida Intourist peibutava propagandana Saksamaal näitab, on suvituselu N. Liidus — ja isegi Jaltas — väga primitiivne.

Eriti armetud on vene bikinid. Nad on odavast sitsist — ja igati lotakil ümber keha. See tähendab: ka bikini on massitöö — ja müügile neid lastakse ainult paaris suuruses. Ka on suvitamine Jaltas kollektiivne: keegi ei saa puhkekodus omaette tuba, pesemiseks on kasutada ainult ühisruumid ja söömine toimub suures saalis, kus umbes 1000 inimest koos. Tankimiskohad turismi-maanteede ääres (nii teatati) asuvat nüüd iga 100—150 km peal ja liiter bensiini maksavat neis 1,45 rubla.

Saksa ajakirjanike seletusel, kes esitasid ka oma seisukohad Intouristi esindajaile, N. Liit on kallis ja ebamugav turismimaa. Nii maksab lõuna teeäärses puhkemajas 10 saksa marka, kilo kaaviari 80 marka ja väike vodka 15 marka. Kõikjal luurab miilits ja igal pool on vaja „propuskit". Ka on nõukogude kodanikud igas asjas võhikud. Nii näiteks ei teadnud Moskvas keegi, kus asub Moskva camping-laager. Selle leidmiseks tuli sõita Intouristi büroosse. Campingplats aga oli mingi poriväljak, kus liikumiseks vajati kummisäärikuid. Kui sakslased tahtsid siis ööbida Moskvas hotellis, öeldi neile: „Du Camper, nix Hotel.." Nii tuligi siis ööbida poris, ebamugavas niiskuses ja mustuses.

Kui nad läksid omal käel ühte kolhoosikülla, et seal ööbida, lahke vastuvõtu asemel kutsuti kohale miilits, kes nad siis, relvad laskevalmis käes, saatis tagasi telklaagrisse, kus nad anti üle selle juhatajale.

Seda kuuldes Intouristi esindaja vaid ainult muigas — ja ütles: „Näete, on vajalik, et igal reisijal oleks oma juht — ja et ta hindaks korda. Ka siin on hotellitubades kärbsed — ja kui me oleme jõnnakad, siis me ütleme, et siin ei saa turist üldse magada."

— x —

Waterloo ülikooli professor dr. jur. Karl Aun süütab võidututule Foto: T. Säägi

Diefenbaker ja Pearson vastasid

18. juunil Ottawas toimunud balti rahvaste protestidemonstratsiooni puhul peaminister J. G. Diefenbakerile ja opositsiooni juhile L. B. Pearsonile esitatud kirjadele balti riikide küsimuses on nüüd peaminister J. G. Diefenbakerilt ja L. B. Pearsonilt saabunud Balti Liidule vastused. Peaminister J. G. Diefenbaker oma vastuses teatab, et ta on hoolega tutvunenud tema sekretäri kätte antud Balti Liidu kirjaga ja selles toodud seisukohtadega ning on kirja saatnud edasi välisministeri H. C. Green'ile.

Opositsiooni juht L. B. Pearson vastates märgib oma rahulolu Balti Liidu esindajatega olnud mõttevahetuse üle, mis võimaldas vastastikku seisukohtade tundmaõppimist, ja ütleb, et ta täiesti mõistab Balti Liidu kirjas esitatud seisukohti, millede eiletoimiseks balti rahvad on õigustatud nendele osaks saanud saatuse tõttu.

Toores muna Moskva linnapeale

NIAGARA FALLS — Moskva linnapea Bobronikovi, kes viibib praegu Kanadas ringsõidul, loobiti Niagara kose juures toore munaga. Muna tabas linnapead, kes pühkis kiiresti munakollase oma ülikonnalt ja tegi näo nagu poleks midagi juhtunud. Muna viskajaks oli üks noor leedulane, kes on oma vanematelt kuulnud kommunistide hirmutegedusest Leedus ning on õppinud punased vihkama.

Laevaühendus Tallinn-Helsingi?

Helsingis levib praegu kuuldus, et üks või rohkem laevu hakkab liikuma Helsingi ja Tallinna vahel 15. juulist alates. Need kuuldused on pärit peamiselt reisibüroodest. Et korrapärane laevaühendus Tallinna—Helsingi vahel juba sel aastal teoks saaks on vaevalt siiski usutav. Küll on aga võimalik, et enne laulupidu mõned otsetranspordid korraldatakse, et Soomest peamiselt kommunistlikke sümpatisööre Tallinna laulupeole vedada.

RODA WALLPAPERS AND PAINTS
1257 St. Clair Ave. W. LE. 5-9528, LE. 4-9630
Suur värvide ja tapeetide valik
Suurmüügi hinnad selle kuulutuse ettenäitamisel

Armast sõpra
Johannes Neeme't
leinavad
Vendo ja Aime

ETTEKUULUTAMINE — MADAME YORK
Ettekuulutamine ka kaartide järgi minu kodus. Avatud kl. 9 homm. kuni kl. 9 ö. Pühapäeval etteteatamise korras.
1227 Queensway Tel. CL. 5-6114

INS. M. MARDI
AUTOKOOL
490 College St., Toronto. Tel. WA. 4-8219.
Täielik ettevalmistus sõidu- ja kirjalikule eksamile.

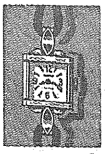
EESTI KELLASEPAÄRI
R. PILVET
81B QUEEN ST. E. (Churchi trammipeatus)
TEL. EM. 4-3085
Tuntud SHVEITSI KELLAD
Hinnad alates $12.95
PARANDUSTÖÖD GARANTII

KINDLUSTUSBÜROO
ILMAR HEINSOO, INSURANCE
Uus kontori aadress:
31 Heath St. E. Tel. WA. 1-3204, kodus HI. 4-3775
(Yonge—St. Clairi lähedal)
KÕIK KINDLUSTUSLIIGID

PRILLID
Suur valik nägusaid stiile ja värve
3.00 Silmade järelevaatus soovi korral
10.98 Koos raamide ja üheosalise klaasidega
16.95 Koos kaheosalise klaasidega
KEELE OPTICAL Co.
2859 Dundas W., RO. 2-6239

Äsja Avatud
BP Bensiinijaam
Gerrard & Glenside nurgal HO. 6-9324
Akumulaatorid KUMMID ÕLITAMINE
MEIE PARANDAME KÕIKIDE FIRMADE AUTOSID
Garanteeritud töö Kiire teenimine

ODAV MÜÜK
FRONTENAC
Sõidumasin ja ranch-wagon.
Tavalise ja automaatkäiguga.
METEOR MERCURY
PUDDICOMBE MOTORS LTD.
A. LAAMAN — RO. 6-4996
Äris esmasp. ja keskn. kl. 6.30—9.30 ö., laup. kogu päev.

A. LEE
Eesti karusnahatööstus ja -äri
707 Mt. Pleasant Rd. HU. 3-6851

F. ROSAR
FUNERAL RESIDENCE
467 Sherbourne St.
Tel. WA. 4-1408
EESTLASTE POOLT EELISTATUD MATUSETALITUS

ENNE KUI OSTATE
AUTOKUMME,
küsige meie hindu

Spetsiaal-hinnad
TUBELESS AUTOKUMMIDE
UUED DUNLOP KUMMID PARANDAMINE
Rataste balanseerimine, protektori uuendamine, vulkaniseerimine.
Asjaajamine eesti keeles
S & G TIRE SERVICE
Ivanov Malmström
459 Roncesvalles Ave., Toronto. LE. 4-6602
Avatud esmasp.—reedeni kl. 8-ni ö., laup. kl. 6-ni.

UUS 1960
Volkswagen
ainult
$1595
Queensway
VOLKSWAGEN
1306 The Queensway
Kiplingi j. — CL. 9-7656

INGLISE RIIET
Jooneline ja ühevärviline. Pakkide saatmiseks Euroopasse. Madalaimad hinnad.
QUEEN TEXTILE
787 Queen St. W. EM. 8-6668

KÖÖGI PESUKAUSS-KAPP
(sink) suvila jaoks alates $34.50.
Köögikapid, köögimööbel.
Tasuta kojutoomine Torontos
Berts & Tonys
1275 Gerrard St. E. HO. 5-6456

EESTI TV- ja RAADIOTEHNIK
M. AMANN
CH. 4-4462

Saksa
katusekatja ja plekisepp
teeb kõiki uusi töid ja parandusi.
86 Raglan Ave. Tel. LE. 7-1812.

MÖÖBEL
(nüüd ka teile)
OTSE TÖÖSTUSEST
3 toa mööbel $179.00
magamistoa mööbel.... $59.00
köögimööbel $32.50
Chesterfield-diivan $29.00
United Furniture Factories
511 King St. West, II kord
(1 blokk Spadinast lääne pool)
EM. 8-7316 EM. 8-7346

RÄÄSTARENNID JA VIHMAVEETORUD
Parandustööd ja uute asendamine. Kõik tinutus- ja plekisepatööd.
A. Laitinen
216 King St., Weston, Ont.
Tel. CH. 4-8357

RAIMUND'S TV
Auto raadiod ja custom built Hi-Fi saadaval
134 OVERLAND DR.
TEL. HI. 7-1903

McCann Motors
Limited
3450 SHEPPARD AVE. E.
AX. 3-3671
Volkswagen
Müük, osad, parandused.
CUSTOM MODEL AUTO
$1595.—
Garantii 6 kuud või 6000 miili
Toronto vanim Volkswageni esindus

Kas eesti raamatute süstemaatiline ilmumine on mõne mehe sport — või kõiki puudutav rahvuslik tarvidus?

SKODA
Hind $1695.—
Euroopa hästituntud, parima ja odavaima auto esindus on antud
BI-RATE MOTORS'ILE
Uute autode müük, korrashoid ja parandused. Teeme kõiki autoalasse puutuvaid remonttöid.
Kõik teretulemast!
BI-RATE MOTORS
479-485 Spadina Ave.
WA. 3-9742, WA. 2-7658
Rauni Virtanen
Müügiosakond
Jukka Nurvo
Parandustööd

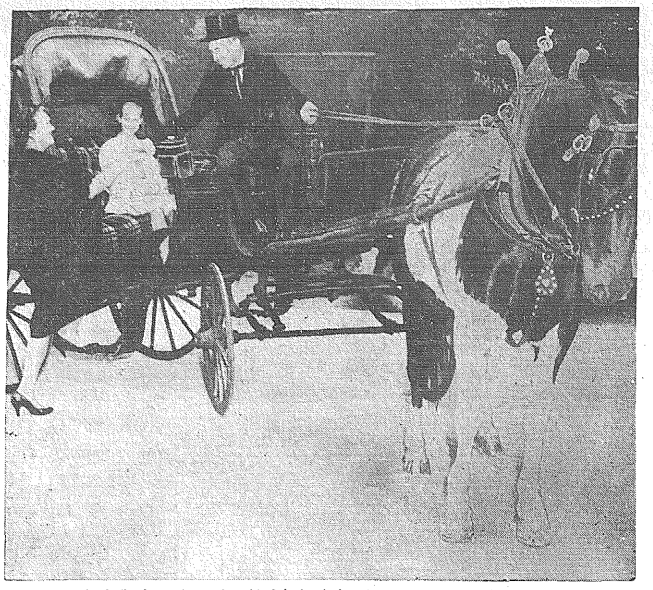

Ontarios, Pembroke'is, kasutab pr. Donald Criushank igapäevasteks sõitudeks vana 75-aastast hobutõlda. Ettevõtluku daami omapärane teguviis on täielikult mõistetav kui arvestada sellega, et ta on autol sõites saanud juba üheksa trahvipunkti ning teda ähvardab autojuhtimise loa kaotus

Calgary Stampede - pinevaim kauboide võistlus

(Canadian Scene) — Preeriavankrite entusiastid kinnitavad, et isegi sõjavankrite võidusõit filmis „Ben Hur" ei ole midagi Calgary Stampede'i preeriavankrite võidusõidu vastu. Ja need pool miljonit inimest, kes võtavad osa iga aasta juuli esimesel nädalal „Stampede Nädalast", on veendunud, et preeriavankrite võistlustel on palju rohkem värvikõllust, tegevust, ärevust ja pinevust kui filmis esitatud sõjavankrite võistlusel. Iga vankri meeskonna juurde kuulub neli eelratsutajat, kelledest kaks tõstavad stardisarve kõlades sekundite vältel vankrile laagriplõidi, telgid ja muu varustuse. Seejärele alustavad neljast hobusest veetud vankrid osava juhi juhtimisel nelja eelratsutaja saatel oma metsikut sõitu poole miili pikkusel võistlusrajal. Esmajoones tuleb meeskondadel sooritada siiski ohtlik ring ümber kahe tünni ja seejärele algav pinev võidukihutamine. Kui te näete erutatud hobuseid ja kõikvaid vankreid paremate positsioonide pärast võistlemas, siis taipate, miks preeriavankrite võidusõitu nimetatakse „surmasõiduks ratastel". See on kahtlemata ohtlik sport, kuid ta on tunduvalt pinevam kui „Ben Huris" lavastatud võidusõit.

Igal aastal võistleb üle 30 preeriavankri auhinnaks väljapandud 21.000 dollarile. Igast eelvõistlusest võtab osa neli meeskonda, kelledest võitjad pääsevad finaalvõistlusele, mis on Stampede Nädala kõrgpunktiks. Calgray elanikud on õigustatult arvamisel, et nende võistlused moodustavad suurima ja parima etenduse kogu maailmas.

Need on päevad, mis haaravad täielikult kaasa nii kohalikud elanikud kui ka sel puhul linna saabuvad külalised.

Calgary elanikud ja tuhanded igast ilmakaarest saabunud külalised käivad siis nädala kestel linnatänavatel ringi kümnegallonilistes kübarates, kauboi sõrkides ja kõrgekontsalistes kauboisaabastes. Kõik Calgary hotellid on reserveeritud juba nädalaid ette ja hiljem saabunud külalistel tuleb leppida ühismagamisega mõnes hotelli kõrvalruumis.

Stampede Nädala ajal algab Calgary tänavatel elu juba koidu ajal, kuna isegi hommikusöögi otsimine võib osutuda raskeks probleemiks. Heal juhul võite hommikusöögiks saada pannkooke, mida jagataks välja tänavatel seisvatest preeriavankritest, mida nimetatakse Kanadas ja Uhendrikides chuckwagon. Kauboi terminoloogia kohaselt tähendab „chuck" toitu ja omal ajal kasutati neid „toiduvankreid" suurtes rantshodes kööga ja toiduvarustuse viimiseks kaugematesse piirkondadesse kus toimus kariloomade märgistamine.

Stampede Nädal algab suure 2,5 tundi kestva paraadiga avamispäeval läbi Calgary südalinna.

Paraadil võib näha pitoreskseid Alberta indiaanlasi bloodi, pei gani, blackfeeti, sarcee ja stoney suguharudest, kes kannavad oma värvikõllasei rahvarõivaid ning kauboisid, orkestreid, koolinoori, värvikõllaselt ehitud autosid jne. Indiaanlaste naised ja perekonnad sõidavad vanaaegsetel nn. „traverssidel", mis kujutavad endist indiaanlaste ponide poolt veeravaid pajuokstest valmistatud raamistikke. Indiaanlased kasutasid omal ajal neid traverisse ema varanduse transporteerimiseks ühest kohast teise kohta kolimisel. Karneval kestab kogu nädala ning pidustused kanduvad igal õhtul hilisööle, kusjuures südalinnas on terved tänavate blokid eraldatud vanaaegsete ringtantsude harrastamiseks.

Elbow jõe kääru sisse rajatud Stampede'i väljakul asub pitoreskne palkidest administratsioonihoone, mis siiski tunduvalt erineb kahest omaaegsest kaubapunkti ja Mounted Police'i primitiivsest barakist, mis moodustasid vanasti Calgary linna südamiku.

Mägede jalal asuv Calgary, mille elanike arv ületab praegu 200.000 piiri, hakkas jõudsalt kasvama pärast seda kui Kanada esimene transkontinentaalne raudtee üle Kaljumägede tõmmati 1883. aastal läbi lõunapoolsete piirkondade, mistõttu Calgaryst lõuna ja lääne pool asuvate rantshode lihaloomad pääsesid maailmaturgudele. 1914. aastal alustas 40 miili linnast lõunas Turner Valle'is tegevust esimene õliallikas ja sellega pandi alus lääne õlitööstusele. Kuigi Calgary piirkonnas haihtusid lootused õlist suurte rikkuste saamiseks, jäid linnale siiski suured puhta ja odava loodusliku gaasi tagavarad. Pärast Teist Maailmasõda kasvas Calgary elanike arv kiirelt, kuna paljud noormehed, kes olid saanud siin sõja ajal oma väljaõppe, asusid pärast sõda elama Calgarysse. Nad ei suutnud unustada siin valitsevat alalist päikesepaistet, pehmet kliimat ja suurepärast vaadet Kaljumägedele, mis asuvad ainult 50 miili lääne pool. Leduci õliallikate leidmine 1947. aastal aitas uuesti kaasa linna kasvamisele, kuigi need allikad asuvad umbes 200 miili põhja pool — natuke maad lõunasse provintsi pealinnast Edmontonist.

Kuigi Calgary lähemas ümbruses viimasel ajal õliallikaid ei ole avastatud, peab linna elanikkond Calgaryt sellele vaatamata Kanada õli-pealinnaks.

Calgary Stampede kujutab endast teatud määral igatsust nende päevade järele, mil Calgary oli ehtne lehmade linn. Stampede küllastajad võivad peatuda indiaanlaste külas, kus nende telgid on üles seatud just väravate taha ja kus indiaanlased ootavad fotograafeerijaid, kuid paljude sammud suunduvad tarastatud piirkonda, kus Lääne-Kanada ja Uhendriikide parimad ratsutajad saduldavad oma metsikuid hobuseid ja ratsutavad nendel „nahka puudutamata" — see tähendab, et ratsutaja üks käsi peab olema alati kõrgel õhus, kui ta ei taha saada diskvalifitseeritud. Siin võistelda dakse ka vasikate püüdmises lassodega, kus väga oluline on kiirus, samuti härgade dekoreerimisel, pullide seljas ratsutamisel, metsikute hobustega võidu kihutamisel ja metsikute lehmade lüpsmisel. Nende kunstide oskus oli väga vajalik omaaegsetele rantshode kauboidele.

Stampede'i Nädala kestel on hobune Calgarys kuningas, kuigi paljud suurtele rahalistele auhindadele võistlevad rahvusvahelised ratsanikud on kohale saabunud lennukitel või mugavatel sportautodel.

Samuti on tõsi, et Calgary parkimisplatsidel on sadanded indiaanlaste autod, kuigi indiaanlased sõidavad paraadil oma hobuste seljas ja võtavad osa sugubarude vahelistest ratsutamisvõistlustest oma ponidel. Sageli tuleb neil isegi vihma puhul kaitsta oma kalleid rahvusrõivaid plastikust valmistatud mantlitega. Kuid nii või teiseti — Stampede Nädal on aeg kus Vana Lääs muutub uuesti nooreks. Ja Stampede Nädala puhul uhkeldav Calgary on pidustuste kaasaelajale midagi sellist, mida iialgi ei saa unustada.

Kes on Erik Liim?

Viimasel ajal olen „Vaba Eestlasest" lugenud nendest meestest, kes N. Eestist Rootsis käinud ja seal meie rahvuskaaslasi „laulupidule" meelitanud.

Kui teid huvitab ligemalt teada, kes on politruk ja N. Eesti „turistide" juht Erik Liim, siis kirjutan siin paari reaga, mida temast tean.

E. Liim sündis 1920. a. Rakveres ja käis Rakvere linna II algkoolis. Sellejärele Rakvere linna ühisgümnaasiumis. 1939—40. a. sündmuste kestel võttis agaralt osa komnoorte tegevusest ja oli üks kohalikke juhte. 1941. a. oli üks küüditajatest. Enne venelaste lahkumist 1941. a. kuulus kommunistlikkusse parteisse ja RO-sse. Truu kommunistina põgenes koos teiste punastega ja venelastega Venemaale, kust sai ka hea väljaõppe. Naasis 1944. a. Eestisse.

Tema kommunistlikust tegevusest loeme üha rohkem seoses „turismiga" Venemaale.

Üks kaasmaalane

■ Vargad murdsid sisse Toronto Eesti Segakoori esimehe T. Tederi korterisse ajal, mil ta kooriga viibis New Yorgis Eesti Päevadel. Ära viidi raha ja väärtasju umbes 1000 dollari väärtuses.

ALPHA FURNITURE
Co. Ltd.
735 QUEEN ST. WEST
EM. 3-9637
3030 DUNDAS ST. WEST
RO. 6-4011
SUURMÜÜGI-HINNAD
Elektripliidid alat. $110
Külmutuskapid alat. $130
Pesumasinad alat. $99
TV alates $169
Magamistoa-mööbel, 3 eset $79
Täielik ladu igasugust mööblit

SAUNAAHJUD
Hästi tuntud, soomlaste poolt kavandatud kerisahjud veepaagiga (18 gallonit) $90.— ja ilma $73.—. Saatmisel väljaspoole Torontot $4.— pakkimiskuludeks. Eriti kiired soojenema, valmistatud tugevast paksust plekist. Roostevabast metallist paak. Saadame välja C.O.D-ga kõikjale. Valmistame ka tellimisel Tellida otse tööstusest
POWCO STEEL PRODUCTS
24 Ingram Dr., Toronto 9, Ont. Tel. CH. 1-1131

Meie spetsialiteet — arstiretseptide täitmine.
MEIE SAADAME ARSTIMEID EESTISSE ÕHUPOSTIGA.
20. aastased kogemused. Sajad eestlased on eelistanud meid arstimite saatmisel endisele kodumaale.
BALL'S PHARMACY
831 College St. (Ossingtoni j.) Tel. LE. 1-1154

Meie saadame ARSTIMEID
EESTISSE, Lätti, Leetu ja teistesse Euroopa riikidesse
ÕHUPOSTIGA. Teel viibimise aeg 3 nädalat.
Meie hinnad on väga soodsad. Andke ära oma orderid
ROTHBART'S DRUG STORE
676 Queen St. W. (Bathurst'ist lääne poole) EM. 3-2800

TORONTO
JALATSID — „SALAMANDER" — IMPORTEERITUD
Kogu perekonnale
Ostke PETER'S SHOES — 243 Danforth Ave. HO. 3-7319
KIRJUTUSMASINAD — kõik tuntud margid, parandused.
Kõik bürootarbed. Tasuta kojutoomine.
YORK BUSINESS MACHINES
605 Yonge St. WA. 5-2491

NEW TORONTO
APTEEGID
DON RUSSELL'S DRUG STORE
4900 Dundas St. W., Islington BE. 1-2281
DON RUSSELL'S DRUG STORE
827 Lakeshore Rd., New Toronto CL. 1-2201
ARSTIRETSEPTID - ARSTIMID - KOSMEETIKATARBED
Knaggs Pharmacy Ltd. 1357 Lakeshore Rd. CL. 9-4603
TEIE ÄRI KLAASI JA PEEGLITE OSTMISEKS
CONTINENTAL GLASS CO. LIMITED
1266 Lakeshore Rd. CL. 9-2300
LAKE SHORE LUMBER CO. LTD.
134 8th Street
New Toronto CL. 1-2281
MÖÖBLIÄRI
DEVINE'S FURNITURE EXCHANGE
Uus ja pruugitud mööbel. Ost — müük
1307 Lakeshore Road, Long Branch, Ont. Tel. CL. 1-8543
PILDID — PILDIRAAMID
TOPIC PICTURE FRAMES CO.
1215 Lakeshore Rd. CL. 9-1371
REISIBÜROO
NEW TORONTO TRAVEL SERVICE
746 Lakeshore Rd. CL. 5-0146, CL. 5-0147, CL. 5-0201
VÄRVID — TAPEEDID — VÄRVIMISTARBED
HARVEY PAINT AND WALLPAPER
832 Lakeshore Rd. Tasuta kojutoomine. CL. 9-2961
Kinkeesemed — Raukaubad — Majapidamistarbed
CREST HARDWARE
843 Lake Shore Rd., New Toronto, Ont. CL. 1-2693

EESTLASED MAAILMARADADEL

■ Harvardi ülikooli lõpetas füüsika fakulteedis Sven Ago Roosild. Ta asus tööle kontorimasinate firmasse IMB Puoghkeepsie's.

■ Jaanilaupäeval laulatas õp. Konrad Veem Stokholmi Jaani kirikus fil. stud. Ivo Iliste ja Helgi Roopi.

■ Eestlannast filminäitleja Narda Onyx-Viirand mängib filmis „Go North" kuulsa John Wayne'iga.

■ Kjellbergi tütarlaste reaalkooli õpilasele Lea Einsildile Göteborgis määrati kooli asutaja stipendiumifondist 250 krooniine preemia erilise õppeedukuse eest.

■ Renssaeler politehnilise instituudi USA-s lõpetasid keemiainsenerina Henno Petersen ning füüsika alal auhinnaga Olav Redi. Esimene asub edasi õppima Purdue ülikooli teadustöö edasiõppijana, teine Massachusettsi tehnoloogia instituuti.

■ Richard Kalpus (Sydneyst) külastas koos abikaasa ja tütrega New Yorki. Sealt jätkub reis Saksamaale ja Rootsi, ning üle Jaapani tagasi Austraaliasse.

ADVOKAADID

ADVOKAAT — NOTAR
FRANK VASS, B.A.
455 Spadina Ave., tuba 403
(Spadina ja College t. nurgal)
Tel. WA. 2-6111, WA. 2-6112
kodus WA. 1-9424

MART TARUM
ADVOKAAT JA NOTAR
372 Bay St., room 504
Tel. EM. 3-6703

Soome Juriidiline Büroo
PETER A. VESA,
B. A. LL. B.
Advokaat-Notar
1028 Danforth Ave.
Toronto, Kanada.
Telefon HO. 3-3392

ANTS KERSON
ADVOKAAT ja NOTAR
229 Yonge St. Ruum 203.
EM. 4-3141

Downey, Shand & Robertson
Advokaadid - Notarid
2490 Bloor St. West
FELIX ALLIK
Vandeadvokaat Eestis.
Tel.: RO. 6-7616.
Kodus RU. 1-6766.

E. A. DU VERNET
Advokaat - notar
85 Richmond St. W., tuba 501
Tel. EM. 6-2225
Meie teenistuses
HÄRRA ENDEL OTT
endine abiprokurör
Tel. EM. 6-2225, kodus CL. 1-3682

ARSTID

DR. NADJA WALTER-TSCHISHEVSKY
EESTI HAMBAARST
176 Davenport Road. WA 2-6932.
Avenue Rd.-st ida poole.
Vastuvõtt kokkuleppel.

Dr. Alice Pitea-Paomees
HAMBAARST
Vastuvõtt kokkuleppel.
2 Carey Rd. Tel. HU. 3-2558
(Yonge—Manor)

DR. R. SAVIJÄRVI
Soome hambaarst
598 Bayview Ave., Toronto
Tel. HU. 5-1177
Vastuvõtt kokkuleppel

L. LUNSKY, R. O.
OPTIK
Silmade järelvaatus. Prillide kindlaksmääramine ja valmistamine. Suur valik prille. Räägitakse vene ja saksa keelt.
470 College St. Tel. WA. 1-3924

DR. ROMAN PNIEWSKI
Tel. VI. 5-7623. Kõnet. 3—8 p.l.
3537 Park Ave., Montreal, Que.
Sise-, naiste-, laste- ja suguhaigused. Kurgumandlite opereerimine uue meetodiga ilma valuta ja verevooluseta.

JOHN G. LAPLANTE, D.C., N.D.
Loomulik ravimeetod
homöopaatiline ravi.
2984 Bloor St. W. BE. 1-4960

DR. S. MEDNICK
HAMAARST
Eesti keelt kõnelev õde.
EM. 4-3782
199 Yonge St. (Eatoni vastas)

DR. JOHN W. KERRIGAN
CHIROPRACTOR
629 Christie St. LE. 2-5800
Reuma, artriidi, ischiase, pea- ja ja seljavalud. Närvihäired.
Tasuta nõuanne!

Janis Cirulis
LATI
KLAVERIHÄÄLESTAJA
Tel. HO. 6-7580

Kas palju kiidetud eesti jõnn on emakeelse raamatu ilmumise poolt või vastu? —

KUI KANADA OLI NOOR

(Canadian Scene) — Kanada on läbi elanud suuri muudatusi pärast seda kui temast sai ligemale sada aastat tagasi rahvus. Sel ajal Kanada ulatus ainult Halifaxist (Nova Scotias) kuni Ontario edelaosas asuvate Sarnia ja Windsori linnadeni. Kanada rahvastiku koguarv sel ajal ulatus 3.300.000 inimesele. Poolele sellest elanikearvust oli elupaigaks Ontario, kuna 30% elanikest elas Quebecis. Kanada oli ülimal määral põllumajanduslik riik, kuna 81% elanikest asus väljaspool linnu ja aleveid. Maaelanike arv oli protsentuaalselt eriti suur Quebecis, kus elati piki St. Lawrence'i jõge asuvates ribataolistes farmides. Ontarios asusid asulad samuti peamiselt veeteede ääres, kuna linnad ja külad olid rajatud Kingstoni ja Toronto linnade vahel Ontario järve kaldale ning asustatud alad ulatusid põhja suunas ainult 20 kuni 1000 miili. Elanike arv Torontos ja Quebecis oli 60.000, Montrealis 100.000.

Põllundus, metsandus ja kalandus — viimane eriti Nova Scotia rannikul, olid rahvale peamisteks sissetulekuallikateks. Quebecis ja Nova Scotias tegutsesid ka laevatehased, kuna Quebeci ja Ottawa jõe ümbruse metsade pikad puud varustasid mastidega inglise purjelaevu ja andsid materjali laevade ehitamiseks. Puumaterjali eksport oli Kanadale kahtlemata kõige suuremaks sissetulekuallikaks.

Elu sellel pioneeriajastul oli lihtne ja rikkumata, kuigi sageli toores ja karm. Isegi linnades oli vähesel arvul kolme- ja neljakordseid maju. Maal ja väikelinnades leidus suurel arvul palkmaju ja küünisid, kuigi rikkamad farmerid ja ärimehed rajasid endile juba ka ilusaid maju kivist ja telliskivist. Tänavad olid sillutamata ja Toronto ei erinenud palju nn. „Mudasest York'ist". (Toronto varasem nimetus).

Peamisteks transpordivahenditeks suvel olid hobuvankrid ja -tõllad, talvel saanid ja reed. Hiljem rajati linnadesse hobujõul liikuvad trammid.

Kanada kodudes valmistati peaaegu kõik esemed käsitsi. Paljudes kodudes tarvitati koduvalmistatud küünlaid, kuigi hilisemal ajal hakkasid juba läbi lööma petrooleumilambid. Riided kooti telgedel omakedratud lõngast. Vett saadi peamiselt kaevudest — nii maal kui linnades, kusjuures ainult rikkamatel olid kasutada vannid. Igas külas oli oma sae- ja viljaveski, kuna iga kogukond pidi halbade teede tõttu olema isemajandav. Inimeste seltskondlik elu oli koondunud peamiselt kirikute ümber, kuigi tantsimine, suitsetamine ja kaardimäng olid seal kõvasti keelatud. Saepuru ja õlle järele lehkavaid kõrtse oli aga tol ajal sama palju nagu praegu bensiinijaamasid. Kõrtsid ja kirikud olidki tol ajal kõige olulistemaks seltskondliku elu tsentrumiteks. Tolleaegsed mehed jõid suurel määral tugevat viina, mis oli valmistatud viljast või kartulitest.

Peenemaid viinasid ei olnud saada, kuna pioneeridel ei olnud aega ega oskust viinamarjade kasvatamiseks. Võiks öelda, et tolleaegsed kanadlased tõõtasid kõvasti, sõid tublisti ja jõid palju.

Need uue ja jõulise maa elanikud olid siiski haaratud omapärasest tungist, mida võib veel praegugi märgata — nimelt tungist hariduse järele. Ontarios asutati isegi maal koole, mis tõõtasid vähemalt mõned kuud aastas. Keskkoole ja ülikoole asutati kõrgema hariduse saamiseks kõigis neljas provintsis juba enne Konföderatsiooni loomist. Ajalehti oli palju, kuigi nad olid suuremalt osalt väikesed. Kanadas on vaba ajakirjandus alati olnud rahva arvamise väljendajaks. Kahele eelmainitud tähtsale põhialusele — vabale haridusele ja vabale ajakirjandusele — ongi rajatud meie vabadused.

Kuigi Kanada oli 1867. aastal noor ja mõningas mõttes tooresning ei omanud võib-olla sellist endausaldust nagu ta lõunanaaber, oli sellel „lumber jackiks" ja „Jack Canuck'iks" kutsutud hiiglaslei siiski tohutult elujõudu.

Kanada teravad nurgad lihvitakse nüüd maha, kuid ta elujõud — tänu Jumalale — jääb alles.

Estonia mängib karikamänge

Eesti jalgpallimeeskond Estonia kohtub kolmapäeval, 29. juulil, algusega kell 7 õhtul Broadview staadionil Ontario karika veerandfinaalis Falkirk'iga.

Laupäeval, 2. juulil, algusega kl. 7 võistleb Estonia British Consols karika sarjas 3 ringis Golden Miles'iga. Võistlus toimub St. Clairi staadionil.

Pühapäeval, 3. juulil kavatsetud liigamäng Bayview meeskonna vastu lükatakse karikamängude tõttu edasi.

Estonia võitis British Consolsi karikasarjas 7000 klubi tulemusega 4:2, poolaeg 4:1.

BITTNER'S

1086 Bloor Street W., Toronto — LE. 4-9209
2202 Danforth Ave., Toronto — OX. 4-0091
12 Charles Walk, Elliot Lake — VI. 8-5522
18 Nelson St. W., Brampton — GL. 1-5825

LIHA- JA VORSTISAADUSED
SINGID DELIKATESSID

Võtsime temalt mütsi ja kindad...

Käesoleva artikli laename „Rahva Häälest" (nr. 110, 1960). Seal ei ole see aga joone all, vaid kõige üleval, tähtsal kohal: „Rahva Hääle" venekeelse originaalväljaande („Pravda") Sverdlovski korrespondendi N. Iljinski sellest „Kuidas õhupiraat kinni võeti".

„Teatavasti tungis Ameerika Ühendriikide lennuk rööveellikult meie kodumaa õhuruumi ja tulistati nõukogude rakettrelva esimese lasuga Sverdlovski rajoonis alla. Täna viibisime neis paigus, vestlesime pealtnägijatega, nendega, kes julgust ja leidlikkust üles näidates õhupiraadi kinni võtsid.

„Esimene mai tuli meile rõõmsana ja helgena", jutustab kohaliku sovhoosi elatanud tööline Galina Surina. „Ilm oli päikesepaisteline. Tundus, et looduski rõõmustas esimese mai üle. Me kuulasime raadiost kauget ja kallist Moskva häält".

Kogu pere oli koos ja valmistus peolauda istumiseks. Koju tuli ka poeg Volodja, kes on sovhoosis autojuhiks.

Ja siis äkki kuulsime taeva all tugevat, ebaharilikku häält. Jooksime tänavale ja nägime, kuidas üleval kõrgel tekkis valge pilv. Siis hakkas suure kiirusega alla langema pihtasaanud lennuki must kere ja kusagilt kostis plahvatus.... Veidi aja pärast tuli taevas nähtavale parashütist. Ta laskus ikka madalamale ja madalamale... Oli näha, et langevari kõvasti kõigub, parashütist aga püüab maanduda külast võimalikult kaugemale, metsa poole..."

„Me pidasime parashütisti juba tükk aega silmas", astub kõnelusse Volodja Surin. „Niipea kui nägime, et ta kukub küla taha, hüppasime koos sõbra Leonid Tshuzhakiniga „Moskvitshile". Tema juhib, mina aga vaatan, auto läks lahti, kuhu valge, punaste nurkadega langevari maandub. Näeme, et see laskub metsa lähedale nõkku.

Aga metsad on meil suured, kümnete verstadega mööta...

Küiast välja jõudnud, sattusimegi kohe kutsumata külalise peale. Meie oleme platsis nagu olekski teda oodanud. Ja tuligi nii välja: taevast alla ja otse nõukogude inimeste kätte. Võtame temalt mütsi, kindad, hapnikuaparaadi Meie juurde jooksevad laotööline Anatoli Tsheremissin ja pensionär Pjotr Assabin, panevad langevarju kokku ja silmitsevad lendurit. Kõik hoiatab meid valvusele, nii kõrglendudeks ettenähtud skafander ja riietus kui ka spetsiaalne varustus ning relvad. Teeme sõna lausumata otsuse: meie ees on vaenlane. Me otsisime ta läbi ja võtsime relvad ära.

See oli hästi varustatud ja relvastatud spioon.

Võtsime temalt ära pika rauaga püstoli, mis oli ette nähtud mõratuks tulistamiseks, ja suure hulga padruneid.

Leidsime ka veel soome pussi. Olime mõnevõrra imestunud, kui avastasime lenduriülikonnas nii palju taskuid. Mida neis taskutes kõik ei olnud! Igasugused dokumendid, suur pakk nõukogude raha ja kõikvõimalikke pakendeid hinnaliste asjadega..."

„Istusin rooli taha", jutustab Tshuzhakin edasi, „minu kõrval „külaline" ja Tsheremissin, tagumisel istmel Surin ja Assabin. Selleks ajaks oli kohale jõudnud palju täiskasvanuid ja lapsi.

„Hoidke hoolega silm peal, et vaenlane minema ei pääseks", hoiatasid külaelanikud.

Kui olime piraadi võimudele üle andnud, tundsime suurt kergendust: oleme oma kohuse täitnud.

Siis selgus, et allatulistatud lennukist on leitud kaarte, mis tõendavad, et agressor teadis, kuhu ta lendas ja mille peale ta välja läks. Lenduri isiklikud asjad, mis leiti rusude hulgast, et jäta selles suhtes mingisuguseid kahtlusi"...

Võibolla aga Volodjad ja Pjotrid omaette mõtlesid: hea kvaliteet ikka ameerika asjadel — lennuk kukub paarikümne kilomeetri kõrguselt rusudeks, kaardid ja lenduri isiklikud asjad aga jäid kõik ilustasti terveks!

Et Volodja ja Leonid lendurilt esimeses järjekorras mütsi ja kindad võtsid on mõistetav — kes teab millal 7-aastak mütse ja kindaid hakkab andma.

Aga kas lenduril kella polnudki?

Julgeolekureeglid ujumisel

(C. S.) — Minge alati ujuma kahekesi, või veelgi parem — kolmekesi. Kuigi te tunnete vett ja ümbruskonda ning olete hea ujuja, võib teil üksi ujuma minnes tekkida ettenägematuid sekeldusi.

Allpool on toodud mõningad julgeolekureeglid ujumisel:

Ärge minge ujuma kui te olete üliväsinud.

Ärge minge vette otsekohe pärast sööki. Sel juhul võite saada kõhukrambid. Pidage söömise ja ujumise vahel vähemalt tunniajaline — veelgi pärem kahetunniline — vaheaeg.

Ärge laske lastel mängida järelvalveta rannal õhukummidega, rannapallidega ja ujuvate esemetega. Lapsed võivad kiiresti rannast eemalduda ning sattuda sügavasse vette.

Kui teid tabab jalasääre või reiehase kramp, siis katsuge ettevaatlikult selili kaldale ujuda. Kaldale saabumisel masseerige kiiresti jalga kuni kramp kaob.

ONTARIO
HAIGLARAVI
KINDLUSTUS

HAIGLASSE
SIIRDUMISEL

Veenduge selles, et teil on kaasas haiglaravi kindlustuse tõend või vähemalt selle number. Kirjutage endale number välja ja hoidke seda kohas, kust te võite selle vajaduse korral kiiresti kätte saada.

LUGEGE LÄBI ONTARIO HAIGLARAVI KINDLUSTUSE JUHIS —

— selle puudumisel küsige seda tööandjalt või kirjutage aadressil:

ONTARIO
HOSPITAL
SERVICES
COMMISSION
TORONTO 7, ONTARIO

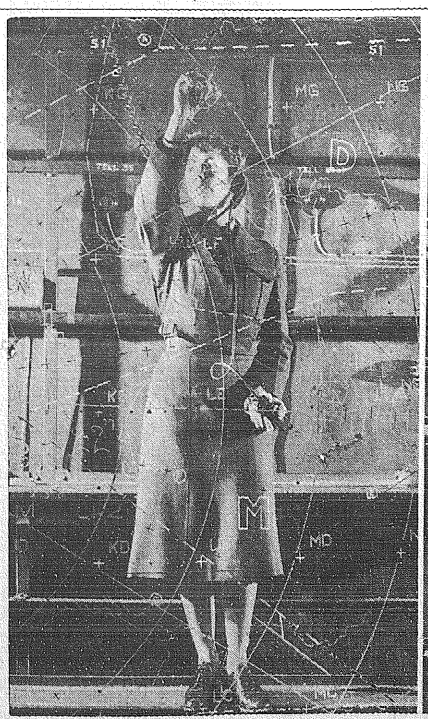

Prantsusmaal, Metzis, asub Kanada õhujõudude ainus radariüksus väljaspool Kanada territooriumit. Radariüksus kuulub NATO raamidesse ja kannab nimetust 61-kontrolljaam. Pildil näeme jaama koosseisu kuuluva nais-lennuväelase Jo Vaughani igapäevast tegevust — lennukite liikluse märkimist erilisele klaastahvlile. Paremal toodud pildil tegeleb radaritehnik seersant Gilles Begin keeruliste radariaparaatidega, mis hoitakse kõigus 24 tundi ööpäeva jooksul

„Vaba Eestlane" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — kolmapäeval ja laupäeval

Laupäeval, 2. juulil 1960 — Saturday, July 2, 1960

KIREV MAAILM

Kanada kõigi aegade parimate sportlaste auleegioni valiti 21-aastane Ottawast pärinev suusataja Anne Heggtveit, kes võitis viimasel talliolümpiaadil kuldmedali

KAIRO — Saudi Araabia lennuliini juhtkond kavatses hakata stjuuardessidena kasutama kohalikke noori naisi ja pöördus Saudi Araabia mufti poole küsimusega, kas see on kohalike usuliste tõekspidamiste kohaselt teostatav. Vastusena teatati, et Saudi Araabia näitsikud võivad ainult sel juhul nimetatud ülesandeid täita, kui nad väljaspool lennukit viibides käivad ringi looritatud nägudega ja neil on reisidel saatjatena kaasas isad, pojad ja vennad. Lennuliini juhtkond otsustas seejärele oma plaanist loobuda ja kasutada ka edaspidi ainult Liibanonist ja Ühendatud Araabia Vabariigist pärinevaid stjuuardesse, kes nõustuvad reisima ilma saatjaskonnata.

GENF — Ühe Shveitsi kelladefirma teatel on üks noor Belgia teadlane leiutanud perpetum mobile põhimõttel töötava kella, mis ei vaja kunagi uuesti ülesseeramist. Kell, mis firma teatel läheb peatselt massproduktsiooni, on varustatud fotoelektrilise silmaga, mis transformeerib valgust elektrienergiaks ja hoiab sel teel kella ilma igasguse patarei vajaduseta alaliselt käigus.

LÕNDON — Inglastest, uus meremaalastest ja ameeriklastest koosnev mägironijate ekspeditsioon kavatseb ronida käesoleval sügisel kuulsa mägironija Sir Edmund Hillary juhtimisel Nepalis asuva 27.790 jala kõrguse Mount Makalu tippu ja jääda sinna kogu talveks kuni järgmise aasta juunini. 18 liikmeline ekspeditsioon tahab talvitada kaasavõetavas vihmaveetoru kujulises elamus, mis on valmistatud hoolikalt isoleeritud vineerist ja omab mõõtmed 22x10 jalga. Elamu on konstrueeritud selliselt, et seda saab kerge vaevaga kohapeal kokkumonteerida.

MOSKVA — Moskva raadio teatel kavatsetakse Moskvasse asutada suurejoonelised „merekuurordid" sellest hoolimata, et Moskva asub 400 miili kaugusel lähemast mererannast. „Merevee" loomiseks kavatsetakse segada tavalist vett loomuliku mineraalveega.

LONDON — Konservatiivne inglise pühapäevaleht „Sunday Dispatch" avaldas oma esilehekiljel silmapaistva teate, mille kohaselt kommunistlik Hiina sooritab oma esimese aatompommikatse juba eeloleval aastal. Ajaleht lisab, et väljakujundamisel olev pomm on algelist laadi, jäädes oma võimsuselt maha käesoleva aasta veebruaris eksperimenteeritud Prantsusmaa esimesest aatompommist.

OTTAWA — Ametliku statistika kohaselt tuleb Kanadas üks sõiduauto iga 4,7 isiku kohta. Suhteliselt kõige rohkem on autosid Ontario ja Briti Kolumbia provintsides, kus tuleb iga 3,8 isiku kohta üks auto. Teises provintsides on suhted järgmised: Newfoundland 11,1, Quebec 6,4, New Brunswick 6,4, Prince Edward Island 5,9, Nova Scotia 5,6, Manitoba 4,5, Saskatchewan 4,4 ja Alberta 4. Kanadlased sõitsid mõõdunud aastal 41 miljardit miili ja autod kasutasid 3,4 miljardit gallonit bensiini. Kõigi aegade rekordarvuna oli mõõdunud aastal Kanadas registreeritud 5.011.506 mootorsõidukit.

TÄNA ON JUTTU

VANADUSEPÄEVAD PALMIDE ALL

St. Petersburg USA pensionäride pealinn. — Floridas elamiseks tarvis vähemalt 250 dollari kuus. — Paljud satuvad majanduslikesse raskustesse

Miljonid inimesed Ameerika mandril unistavad aegadest, millal neil võimaldub igapäevasest töötempost tagasi tõmbuda ja asuda vanadusepäevi veetma kuskil palmide all, alalises päikesepaistes. USA pensionäride Mekaks on kujunenud Florida väikelinnad, kuhu igal nädalal valgub keskmiselt 4000 uut elanikku. Tegelikult jääb nendest aga ainult osa sinna püsima, kuna paljud pettuvad ja leiavad, et pehmekliimalised supelrannad on „maapealseteks paradiisideks" ainult neile, kes ka pensionäripõlves omavad korraliku sissetuleku. Need, kes kavatsevad elada ainult riigi poolt maksetavast paiokist, võivad sattuda tõlikaisse majanduslikesse raskustesse.

Statistika näitab, et 74% erruläinud ameeriklastest omab sissetulekuna vähem kui 1000 dollarit aastas. 11 protsendil on sissetulek 1000—2000 dollarit aastas ja ainult 15% vanadest saavad üle 2000 dollari aastas.

Tüüpiliseks vanadusepäevade veetmise kohaks Floridas on 180.000 elanikuga St. Petersburgi nimeline linn lääneranniku, mida mitteametlikult nimetatakse „USA pensionäride pealinnaks".

Umbes 64.000 inimest elab siin peamiselt riiklikust pensionist.

Nii nagu kõikjal mujal, on ka St. Petersburgis rikkaid ja vaeseid, kuid enamus alalisi suvitajaid, kes asuvad siia kõigist USA osariikidest, peavad väga vähesega läbi tulema. Ehkki paljud on oma eluaegsete säästesummadega ostnud ilusad mereäärsed villad, elab enamus pensionäridest odavates üürimajades, jagades mõnikord oma ainsat ruumi mitme teise vanainimesega. Toidu peale püütakse kulutada nii vähe kui võimalik ja kuna pensionäridel on piiramatult aega, panevad nad suurt rõhku kohtade avastamisele, kus midagi odavahinnalist müügile tuleb.

Suurpäevaks St. Petersburgi pensionäridele on pensionitsheki saabumine iga kuu alguses. Keskmiselt on selle väärtuseks 67 dollarit, millega paljud peavad terve kuu läbi saama. Õnnelikumatel lisandub sellele veel pensionitshekk firmalt, kus nad varemalt aegadel töötasid. Kuna vanade inimeste eluvajadused on suhteliselt väiksed, ei kogeta normaalses olukorras mingisuguseid erilisi raskusi selle summaga ots otsaga kokkutulemiseks. Tõeline probleem aga tekib siis kui jäädakse haigeks ja vajatakse arstiabi. Seaduse kohaselt ei ole uustulnukatel Floridas õigus saada esimese viie aasta jooksul mingisugust toetust ja kuna vanadel on järsud terviserikked sagedased, satuvad nii mõnedki muretu pensionäripõlve asemel oma elu suurimate probleemide ette. Ka psühholoogilised probleemid tekitavad vanadele uues asukohas kohanemisel raskusi, kuna järsku leitakse end eraldatuna perekonnast ja eluaegsetest sõpradest. Kõikjal ümbruses näeb vaid teisi vanainimesi ja paljud väidavad, et selline vaatepilt mõjub kuidagi masendavana.

Paljud pensionärid asuvad St. Petersburgi või mõnesse teise Florida linna lootusega, et nad leiavad seal endile mingisugust teenistust ja hangivad sel teel teretulnud lisa kasinale pensionile.

Kohale jõudnult leiavad nad aga, et väljavaated selleks on minimaalsed. Tööjõud Floridas on äärmiselt odav ja oma tööjõu säilitanud vanainimesed on nõus töötama peaaegu mitte millegi eest. Paljud normaalsest eluprotsessist tagasitõmbunud perekonnad, kes elavad lihtsat ilma luksusteta elu, tunnevad end Floridas kahtlemata õnnelikemana kui kunagi varem, kuid keegi ei tea, kui palju on nende kõrval pettunuid ja õnnetuid. Kohalikud võimud ei soovita kellelgi Floridasse elama asuda väiksema sissetulekuga perekonna kohta kui 250 dollarit kuus. Samuti juhitakse tähelepanu sellele, et ainult 1% rohkem kui 65 aastastest on endile Floridas lisasissetulekut võimaldava kõrvalteenistuse leidnud.

Samal ajal kui kinnisvarade müügiagendid näitavad inimestele moodsaid villasid, millede hinnad ei ole sugugi igakord kõrged ja kiidavad taevani Florida elu, soovitavad kohalikud võimud inimestele enne põhjalikult kaaluda kui nad kõik sidemed oma endiste asukohtadega katkestavad ja endile vööras keskkonnas kinnisvara omandavad. Samas lisavad aga St. Petersburgi linnaisad: „Me võime küll inimeste tähelepanu juhtida ümberasumisega kaasnevaile raskusile, kuid me ei saa kuulipildujatega piiril seista ja neid eemale tõrjuda."

USA ajakirjanik Gertrude Samuels toob suurajalehe „The New York Times" pühapäevalisas mõningaid näited, kuidas inimesed on Floridas kohanenud. Dr. Francis Smith ja ta naine Emily kinnitavad nagu ühest suust: „Me ei ole kunagi elus olnud nii õnnelikud kui siin viimase kahe ja poole aasta jooksul". 62 aastane dr. Smith on ametilt keemik, kes pärast 32 aastast teenistust sai palka 8200 dollarit aastas.

Ta töötas kuni 60 aastaseks saamiseni ja kuna lapsed olid siis juba täiskasvanud, otsustas Smithide abielupaar asuda Floridas se elama.

Nad müüsid Marylandis oma bungalow 13.200 dollari eest ja otsid St. Petersburgi lähedale 14.500 dollari eest uue maja. Kuna mehe pensioniks on 4800 dollarit aastas, elavad nad väga mugavalt.

Teise näitena esitab ajakirjanik abielupaar Andersonid, kes on mõlemad 74 aastased ja elasid varem ühes Pennsylvania väikelinnas. Vanapaar elab kahetoalises rõduga korteris, makstes selle eest 75 dollarit kuus. Mr. Anderson, pensionil olev puusepp, on peaaegu kurt ja kannatab peapõõrituse hoogude all. Ta abikaasa põeb arteriiti ja vajab seetõttu eriliselt Florida kliimat. Nende ainus poeg langes Koreas ja nad kannavad alati endiga kaasas tema pilti ning sõjaministeeriumi lohutuskirja. See abielupaar peab tulema läbi 212 dollariga kuus, mis tähendab, et igapäevaste ostude sooritamisel tuleb olla äärmiselt ökonoome. Nende elutarvidused on aga lihtsad ja nii tullakse kuidagi omadega välja.

Vanapaaril on ka teatav haigusekindlustus kuid sellest ei piisaks tõsisema haiguse korraks, milline võimalus valmistab neile kõige rohkem muret.

Teisest küljest leidub aga paljusid pensionäre, kes ostsid endile esimeses valmustushoos pikema järelemõtlemiseta Floridasse majad ja kuna nad sealses elus pettusid, hoiab neid kohal vaid fakt, et kinnisvarasid on raske müüsti edasi müüa.

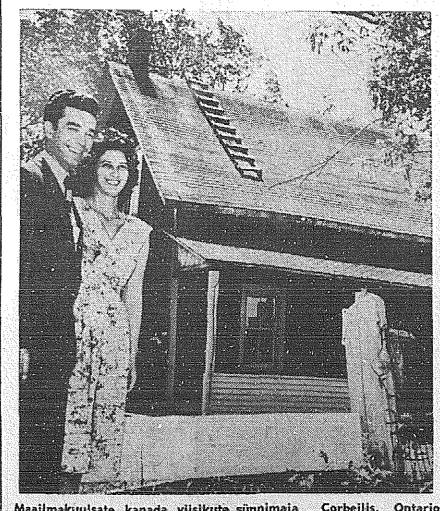

Maailmakuulsate kanada viisikute sünnimaja Corbeilis, Ontarios avati hiljuti avalikkusele vaatamiseks. Pildil näeme nende 60-aastast farmihoonet, mis on täpselt samas olukorras kui omal ajal viisikute sündimisel. Kõrval seisab viisikute vend Daniel Dionne oma naisega

Toronto ülikooli õpilased Michael Rasminsky (klaveri taga) ja David Helwig komponeerisid möödunud õppeaastal ooperi „Katy Cruel", mis sai arvustuse poolt täieliku tunnustuse osaliseks ja äratas tähelepanu ka TV ja muusikaringkondades. Rasminsky lõi operile muusika, kuna käsikiri on Helwigilt. Nüüdsest peale lähevad aga kahe andeka noore teed lahku, kuna Rasminsky siirdub Harvardi ülikooli arstiteaduse alal edasi õppima ja Helwig asub end inglise kirjanduse alal täiendama Londoni ülikooli juures

Kas olete kunagi mõelnud...?

Kas keegi on juba võtnud patendi perpetum mobilele?

Mitte veel, ehkki kahtlemata on mitmed inimesed sel alal tegevuses. USA Patendiamet ei võtaks aga sellist sooviavaldust tõsiselt, kuna perpetum mobile puhul peaks masinast rohkem energiat välja tulema kui sinna sisse pannakse. Teadaolevate füüsikaseaduste põhjal on see võimatu.

Kas pidalitõve vastu on leitud mingisugust ravi?

Ei. Ja väljavaated selleks pole kuigi roosilised. See haigus on püsinud iidsetest aegadest tänapäevani ja selle all kannatab umbes 4 miljonit inimest. Kõigist katsetest hoolimata pole aga seni korda läinud selle tõve olemuse kohta lähemat selgust leida. Kõige suuremaks takistuseks on asjaolu, et pidalitõbe ei ole võimalik laboratooriumiloomadele külge pookida ja uusi arstimeid sel alal saab katsetada ainult inimeste juures.

Kui vana on vedrunõel?

Paartuhat aastat ja võibolla isegi vanem. „The Book of Knowledge" märgib, et roomlased kasutasid vedrunõela juba enne ristiusu tulekut. Esimene moodne vedrunõel valmistati New Yorgis umbes 100 aastat tagasi ja patenteeriti 1869. a.

Kas inimene, kellel on valehambad, saab mängida trompetit?

Hambaarst dr. Joseph L. Sevigny, kes on mänginud ise trompetit 40 aastat, väidab, et valehammastega võib võrdlemisi edukalt seda pilli käsitleda väiksemates, neljakuni kuueinstrumendilistes muusikalistes gruppides, kus suur täpsus ega väga kõrgete nootide väljamängimine ei ole niivõrd tähtis. Ühelgi juhul ei saa aga valehammaste olemasolu korral mängida edukalt trompetit dzhäss- või sümfooniaorkestris.

LÕBUSAT VAHELUGEMIST

Soliidse välimusega mees jalutas piki tänavat kui ta järsku kuulis ühe väikese poisi ema appihüüdeid. Tõtates kohale küsis ta, mis lahti on. „Mu poeg neelas parajasti sendilise raha alla ja hakkab nüüd lämbuma. Tehke midagi ta elu päästmiseks!", palus naine.

„Õnnelikul kombel on see just minu ala", ütles mees, haaras poisil jalgadest ja raputas teda seni-kaua kuni sendine raha kukkus kõlisedes suust kõnniteele. Ema tänas teda südamlikult ja küsis, kas mees on arst?

„Ei ole", vastas see. „Ma olen maksude sissekasseerija."

*

„Vaene kallike", ütles värske pruut oma tõölt koju jõudnud mehele. „Sa näed nii väsinud ja kurnatud välja. Kuidas aga oleks nüüd ühe ilusa õhtusöögiga — supp, salat, steak, rohelised herned, õunakook ja aromaatiline kuum kohv?"

„Ei, tänan kallim", vastas mees. „Parem hoiame pisut raha kokku ja sööme täna õhtul kodus."

*

Flirtimishimuline kontoripreili jäi korrapäraselt iga esmaspäeva hommikul tööle hiljaks ja oli pisut kohkunud kui ülemus kutsus ta oma juurde. Peatseilt aga naeratas tüdruk kergendatult, sest noormimise asemel uuris ülemus teda pealaest jalatallani, pilgutas silma ja küsis: „Mida te kavatsete pühapäeva õhtul teha?"

„Mul on tavaliselt pühapäeva õhtul kohtamine", vastas tüdruk. „Aga ma võin selle alati tühistada kui te seda soovite."

„Tore", ütles ülemus. „Tühistage oma kohtamine, minge varakult magama ja olge järgmise esmaspäeva hommikul täpselt kell 9 kohal."

*

„Minu tütar ei ole silmapaistev juht", kirjutas üks lastevanem nimeka tütarlastekooli juhatajale. „Aga ta on koostöötahteline ja järgneb kuulekalt korraldustele."

„See on suurepärane", vastas koolijuhataja. „Me oleme vastu võtnud 226 uut õpilast, kes on nende vanemate kinnitusel silmapaistvad juhid. Nüüd on nii kena omada ühte, kes nende juhtimisele allub."